

Enoglasno lahko potrdimo potrebo in nujnost za nadaljevanje študija arhitekture na univerzi. Problematiko je treba zajeti kompleksno in jo na osnovi analize stanja obdelati vsebinsko in organizacijsko. Ob tem je treba analizirati tudi nekatere družbeno-politične anomalije na oddelku za arhitekturo FAGG, ker reformo zavirajo in jo bodo zavirale do trenutka, ko bodo opravljene.

Vsebino in organizacijo študija moramo obravnavati gledano iz dveh aspektov: 1. lik arhitekta, ki ga potrebuje praksa in 2. problematika podajanja in sprejemanja snovi.

Izhajam iz dejstva, da so izhodišče za formiranje študijskega sistema družbene potrebe po raznih profilih strokovnjakov na različnih stopnjah. Tudi družbene potrebe niso vezane samo na današnje stanje, temveč prav tako na perspektivni razvoj stroke. Področje arhitekture zajema že danes oblikovanje celotnega okolja, od predmeta v prostoru do najširšega prostora, od predmeta industrijskega oblikovanja, opreme preko stavbarstva do urbanizma, vključujoč še nešteto drugih nimenovanih področij. Že danes je diploma na arhitekturi spričevalo za strokovnost v katerikoli izmed teh naštetih panog stroke, ne glede na to, ali jih je diplomant na šoli osvojil ali ne. Zato mora biti vsebina šole pogojena s temi potrebami prakse in mora vso to problematiko zajeti, če stojimo na stališču, da naj imamo Slovenci eno in enotno šolo za arhitekturo. Utemeljitev je več:

1. naloga arhitekta je usklajevanje funkcije, forme, konstrukcije, ekonomike itd. Vsa ta problematika je ista od oblikovanja predmeta pa do oblikovanja urbanizma, variira le v zahtevnosti in razsežnosti;

2. proces projektiranja od analize do sinteze je na vseh teh področjih enak in zato npr.

REFORMA NA ARHITEKTURI — KDAJ?

stavbar pri projektiranju predmeta prav tako pridobiva metodo dela;

3. arhitekt katerekoli usmeritve mora biti seznanjen z ostalimi, ker je vključen v problematiko ostalih. Poznavanje pa nikakor ne sme biti samo informativno, temveč mora študent na vseh področjih ustvarjati;

4. ker smo Slovenci majhen narod, si, poleg ostalih navedenih, iz čisto materialnih razlogov zaenkrat ne moremo umisliti več sorodnih šol za arhitekturo in je taka zahteva trenutno neustrezna.

Najenostavnejši in najefektniji način, kako naj se lotim obravnave problematike študija, je analiza in utemeljevanje sheme študijskega načrta, ki sta jo podala študijska grupa in odbor združenja ZŠJ na arhitekturi, in sicer vsebinsko in funkcijsko. V razpravah v letnikih se je izkristalizirala kot trenutno najustrenejša.

Hrbtenica pri organiziranju študijskega programa je projektiranje — kompozicija. Ta se začne v dogovorjeni obliki in teži že s prvim letom in veže nase dve večji skupini aplikativnih predmetov (poleg splošnih):

a) konstrukcija: predmeti inženirskega značaja,

b) likovna vzgoja: likovna problematika.

Kakor je edino logično, da smo se učili črk ob branju in obratno (sočasnost in vzporednost sredstva in namena daje najhitreje najboljše rezultate), tako je nujno, da sodobna šola za arhitekturo bazira na vzporednosti projektantske problematike in akumulacije (in obenem že uporabe) znanja o sredstvih za projektiranje. Sredstva, konstrukcija in likovna problematika naj obravnavajo določeno snov takrat, ko je ta kompoziciji potrebna, obratno pa naj bo kompozicija organizirana tako, da se bo zahtevnost nalog stopnjevala od najenostavnejših do zahtevnejših in od takih, ki še ne zahtevajo znanja konstrukcije, tehnologije itd. do onih, ki to znanje v polni meri vključujejo. S tem so veje inženirskih in likovnih področij najbolj funkcionalno vezane na projektiranje, ki mu je treba priznati primarno vlogo, ki mora dati sodobno metodo dela od analize do sinteze in ki mora v čim večji meri razvijati kreativno sposobnost študenta že od vsega začetka.

Sodobna metoda dela, primarna vloga projektiranja in funkcionalna povezanost zagotavlja maksimalen efekt študija.

Sistem pouka projektiranja naj bo (kot je

že danes) dvotiren. Kompozicija, ki obravnava projektantsko problematiko kompleksno, naj bo organizirana kot delo v manjših skupinah, kar se je izkazalo za najuspešnejše. Študij kot oblika takega dela naj bo organiziran po enotnih okvirnih načelih. Načelno naj se formirajo že v začetku študija, realno pa bodo organizirani v nižjih letnikih šele takrat, ko bodo zato tehnične in kadrovske možnosti. Specifična problematika pa naj se obravnava pri posameznih predmetih.

Glede na to, da v sedanjem študijskem programu primanjkuje spodbud za pravičen odnos do splošnih problemov oblikovanja okolja in za odgovorno vključevanje arhitekta v reševanje le-teh, je več kot nujna uvedba dveh novih področij: teorije arhitekture in moralnega kodeksa arhitekta. Predvsem ti področji in pa likovna vzgoja so tista izhodišča, ki bodo formirala idejno enotnost šole zmožne iti v korak s časom, zakaj samo potem bo šola tudi lahko avantgarda naše arhitekture.

Dejstvo je, da uvajanje likovne vzgoje ne pomeni in ne sme pomeniti krčenja inženirskih predmetov, tako teoretičnega kot praktičnega dela. Reorganizacija grupe teh predmetov gre lahko samo v smeri njihove uskladitve med seboj, v smeri njihove uskladitve s kompozicijo in v smeri modernizacije vsebine. Likovni tečaj pa v svoji zadnji fazi — prostorskem oblikovanju — tudi na področje konstrukcij in račun nastopa kot izhodišče ali kot dokaz, kadar to želimo in kadar je to potrebno. Pridobitve, razvite na osnovi maksimalnega likovnega kreiranja, bomo nadalje razvijali pri projektiranju.

Sistem šolanja mora biti elastičen, vključevati mora tudi tečaj in kurse s čim širšo prirediteljsko zunanjo sodelavcev itd.

Kompozicija naj bo spremljana s ciklusi

fakultativnih predmetov, vaj, tečajev, ki naj bodo zametek specializacije.

Kdor bi absolviral določen siklus, pa bi se lahko pozneje specializiral na III. stopnji, s tem pa ne bi bila okrnjena celovitost snovi, ki naj jo diplomant osvoji.

Celotna shema je bila grajena na predpostavki, da bi forsiranje prve stopnje lahko škodilo formiranju zrelega diplomanta, toda glede na poudarek vloge projektiranja bo stopenjski študij logično izveden. Če bo nastopila v praksi potreba, bomo lahko dali diplomanta I. stopnje za manj zahtevne probleme projektiranja kot pomočnike projektanta. Pred vpisom na arhitekturo bi moral biti študent seznanjen s problematiko šole. Predavanja in vaje, ki bi se vrstila nekaj tednov, bi mu pokazala, ali je ta stroka tisto, kar išče in ali ima sposobnosti zanjo. Ob tem bi že del študentov odstopil in bi bil problem prenatrpanosti delno rešen. Če pa bo končno enkrat že razčiščen pojem, ali je bolj demokratično in za družbo ceneje, da se selekcija izvede že pred vpisom in ne v prvih letih študija, bo lahko ta oblika seznanjena s stroko in potem preskušena na tej osnovi služila potrebam sprejemnega izpita.

Ozrmo se sedaj na današnji sistem študija in na novi predlog oddelka, katerega je avtor pravno cel oddelek, čeprav je jasno in znano, da se z njim precej velik del predavateljev ne strinja. Novi učni načrt nima niti jasnega izhodišča, ker ni narejen na podlagi analize potreb v praksi, niti nima jasnega organizacijskega koncepta. Konceptacija zaporednosti učenja konstrukcij in šole nato projektiranja je bila očitana vsiljeni uvedbi I. stopnje. V resnici pa je zmeda zaradi prenatrpanosti z inženirskimi predmeti v prvih dveh letih nastala, ker je bil postavljen napačen profil diplomanta I. stopnje in sicer statika ali morda izdajalca, ki pa v praksi to ne more in zato tudi ne bi smel biti. Ne glede na to pa oddelek sedaj ni storil nič, da bi stanje izboljšal, kar je nerazumljivo, še posebej, ker bi mu bila dana možnost ukinitve I. stopnje, če bi to smatral za potrebno in na tem vztrajal glede na današnjo tendenco po decentralizaciji in odstopanju od toge nedotakljivosti načela stopenjskega študija. Glede selekcije samo to: če se bo selekcija še naprej izvajala v prvih letih študija, je zgrešeno, da se izvaja samo z inženirskimi predmeti.

Nadaljevanje na 2. strani

V Beogradu je 11. in 12. tega meseca zasedal III. plenum CO ZŠJ.

Osrednji del plenuma je bil namenjen razpravi o uspešnosti in kvaliteti študija. Uvodoma (referat Giše Stankovića) je bilo ugotovljeno, da je iz analize dosedanjega izvajanja reforme visokega šolstva razvidno, da intenca reforme ni potrjena in da je rezultat neadekvaten materialnim naložbam, predvsem pa naporom, ki so bili storjeni v tej smeri.

To se kaže v naslednjih ugotovitvah: 1. zaskrbljujoči procent »osipanja«; 2. kvečjemu polovica tistih, ki se vpisejo na univerzo, tudi diplomira; 3. povprečna doba študija je polovico daljša od predvidenega roka; 4. znanje večine diplomiranih je v glavnem informativnega značaja; 5. vključevanje v prakso je počasno; 6. družbena izobrazba diplomiranih je minimalna; 7. število absolventov je veliko na vseh univerzah.

Najbolj očitni vzroki takšnega stanja so:

— v hitri ekspanziji in kvantitativnem širjenju sistema visokega šolstva, pri čemer je kvaliteta zaradi nezkušenosti nujno padla;

— v številnih »odločitvah«, ki so bile sprejete na hitro roko in neštudionzno, brez solidno opravljenih analiz o materialnih, kadrovskih in organizacijskih možnostih fakultet;

— v nepravilno vloženi in previsoki materialni in finančni sredstvih, ki niso zadovoljila zelo naraslih potreb;

— v neizgrajenem sistemu materialne oskrbe študentov;

— v dejstvu, da je bilo zelo malo storjenega v pogledu stimuliranja študija, dviga aktivnosti študentov na višji nivo, intenzivnejšega dela in afirmiranja v izgrajevanju družbenega ugleda tistih, ki dosegajo uspehe v študiju; to bi bil prispevek k razvijanju delovnih navad in kulture ter k uspešnejšemu koriščenju sistema šolstva;

— v premajhni odgovornosti velikega števila študentov, ki v primeri z ostalimi kolegi nimajo opravičila za svoje neuspehe v študiju;

— v nepoznavanju prakse, za katero in v imenu katere se reorganizira sistem visokega šolstva. Zelo kočljivo je, če se neka reforma izvaja na osnovi izjav kadrovskih referentov in podobnih nestrokovnjakov. Če kdo, potem morajo univerzitetni učitelji sami prevzeti odgovornost v tem pogledu, ker oni morajo vedeti, ali formirajo diplomanta za prakso neke tovarne, prakso jugoslovanskega gospodarstva, stroke, prakso naslednjih štiridesetih let.

Razprava se je zaostrišla ob problemu uvajanja sprejemnih in selektivnih izpitov. Osvojena je bila načelna ugotovitev, da ima po Ustavi vsak občan enake možnosti za šolanje, ne pa tudi enake sposobnosti za vse vrste študija. Pravilna in na sodobnih metodah izvedena preizkušnja sposobnosti in nagnjenj kandidata za določeni študij ni v nasprotju z ustavnim načelom, da imajo vsi občani

pod enakimi pogoji pravico doseči potrebno znanje in kvalifikacijo na vseh vrstah šol.

Vsekakor pa je »numerus clausus« sicer najlagodnejši, pa najslabši način selekcije, ki ima lahko izredno negativne posledice za univerzitetni študij. Potrebno je izdelati sistem, ki bi vključeval neobvezno usmeritev v zadnjih dveh letnikih srednje šole, potem poklicno usmerjanje ter smiselno zastavljen načrt kolokvijev in izpitov v prvem letniku. Vsega tega doslej ni bilo in ker so se odrekli »omejenemu vpisu«, je pač prevladovala socialna selekcija (tisti, ki ni imel sredstev, je odpadel), ali pa je bil nek izpit določen kot selektivni po vnaprej začrtanem planu, kar je še veliko bolj škodljivo kot »numerus clausus«. Realizacija predlaganega sistema bi vsekakor zahtevala velika sredstva in nove napore. Toda danes nas »osip« na ljubljanski univerzi »stane« milijardo in pol dinarjev ter leto dni truda vsakega predavatelja.

Kritizirati je treba način, kako se večina univerzitetnih odborov loteva vseh opisanih problemov. Študij zopet postavljajo kot političen problem, ki ga naj razreši ZŠ kot politična organizacija, skupaj z ostalimi političnimi organizacijami. Malokdo se zaveda, da politično reševanje problemov univerze nujno nosi s seboj napake. Če kje, potem je treba v pogledu sistema visokega šolstva odločiti samoupravno ne pa politično. Ravno zato pa je treba v prvo vrsto postaviti samoupravne organe na univerzi. Ne bomo namreč dosegli smiselnega študijskega sistema brez temeljitega dogovora med vsemi zainteresiranimi. Tak dogovor pa omogoča samoupravljanje na univerzi, v katerega so vključeni vsi, ki k izboljšanju študija lahko prispevajo. I. p.

Nadaljevanje s 1. strani

Vendar zasledimo nam ljubo tendenco v tem predlogu, in sicer uvajanje osnov projektiranja v prvi letnik. Tu pa avtor že prihaja v nasprotje s svojim konceptom, razen če si predstavlja osnove projektiranja kot bukvalno učenje norm, kar pa je v nasprotju z načeli sodobne šole z arhitekturo. Ne glede na to, pa je uvedba propozicije v I. letnik le formalna zadostitev nujnosti po uvedbi le-te, ker ne bo zaživila, dokler ne bo regulirana obremenitev z ostalimi predmeti.

Ukinitev kompozicije v tretjem in četrtem letniku pa pomeni drobitev kompleksne projektantske problematike po predmetih. S tem se ukinja tudi studio. Nastopi ponavljanje tistega fizičnega dela, ki je bilo dosedaj opravljeno v studijih. Izgubljen je osebni kontakt s profesorjem. Tepta se pozitivna tradicija šole.

Glede na maksimalno likovno-estetsko odgovornost arhitekta do družbe, saj je arhitektura kot kulturna vrednota v stalnem in nujnem stiku s človekom, je nerazumljivo in nevdružno stališče oddelka, da ne vključuje poleg teorije arhitekture in moralnega kodeksa, likovne problematike v svoj učni program, saj je prav dilematizem na teh področjih vzrok za največja očitana stroki in nesoglasja v stroki.

Če hočemo sedaj pravilno razumeti nekatere težnje v tem novem predlogu kot tudi dosedanje krize reforme, je nujno, da poiščemo globlje vzroke, ki pa niso vsebinskega značaja, zato postavljamo načelno vprašanje: kako to, da lahko eksistirajo na oddelku za arhitekturo povsem legalni privatni projektivni biroji, ki so bili pred leti organizirani kot seminarji, danes pa delujejo v okviru študijev? Ali se zavedamo v kolikšni meri zavirajo reformo? Ne zanima me načelno vprašanje izkoriščanja študentov kot zastoj delovne sile. Ta anomalija bi bila verjetno interesantna za teoretike kot eden primerov nevsklajenosti med teorijo in prakso v naši socialistični družbi. Ne, bistvo tega zaviranja je drugje, globlje. Gre za bistveno izhodišče študentov, da naj bo studio kot osnovna pedagoška enota dostopen vsem študentom, kar nam je zagotovljeno z novim predlogom Statuta fakultete. Kršenje tega in ukinjanje studiov pomeni vračanje k stari obliki seminarjev, to se pravi, da bo temeljitega pouka projektiranja deležno le tisto število študentov, ki bodo profesorjem potrebni pri njihovem privatnem projektantskem udejstvovanju, čemur so seminarji služili. Ukinitev z utemeljitvijo, da studij niso delali, pomeni linijo lažjega odpora. Svojega namena niso dosegli v polni meri zaradi nepopolnega programa dela in zaradi dozdevnih kadrovskih težav. V šestih studijih je res okoli 200 študentov, toda samo pol jih je rednih slušateljev, ki imajo pravico do korektur, to pa pomeni povprečno 20 študentov v enem studiu ali 6 študentov na enega predavatelja. Ostali so absolventi, ki po več let ršejo v korist profesorjev in so zato deležni najpogostejših in najtemeljitejših korektur, seveda na račun rednih slušateljev, ker z vsemi pa profesor le ne more biti v stalnem kontaktu. Nekateri absolventi s tem delom zavestno nadomeščajo predhodno pomanjkljivo vzgojo projektiranja, toda danes ne moremo in ne smemo podaljševati trajanja študija izven noramalnih let, ki so, ali bodo, zanj določena, da bi s tem odpravili posledice slabega učnega procesa.

ZAKLJUČEK:

Kolikor časa bo na šoli prisotno privatno delo, toliko časa bo s strani nekaterih profesorjev vladala težnja za ukinitvijo studiev, če pa bodo vseeno obstajali, bo delo v njih zanemarjeno.

V dejstvu, da je vse, kar je projektirano v šoli, v okviru rednega študijskega procesa last šole, se že vidi možnost za delno samofinanciranje, za krepitev materialne baze in s tem možnost kvaliteta napredka šole.

B — smer je nastala delno kot reakcija, delno, da bi zapolnil vrzel v tradicionalni šoli. O njeni uspešnosti nočem govoriti, ker je ni dokončala niti ena generacija, ki bi lahko uspešno dokazala. Ukinila se je sama, ker so ji kasneje vsilili spremembo koncepta. Vendar pa, ali ni imela niti ene pozitivne lastnosti, ki bi jo po ukinitvi veljalo upoštevati v tradicionalni šoli? Ali ni bila vrednotena s pozicij »dualizma«, ali ni bila možna sinteza obeh smeri? Ne, ker o tem in takem ne odloča moč argumentov, temveč številčna premoč enega izmed dveh taborov na oddelku. Jasno je, da sta za to enotnost in, kar je še huje, idejna enotnost šole nemogoči. Ali ni več kot očitna nevarnost tega dualizma, ki ni več boj idej, temveč boj?

Zalostno je, da je ta razdeljenost tudi globoko zakoreninjena tudi med študenti. Na zadnji skupščini je bila prvič deležna ostre in javne obsodbe, vendar se je še na isti skupščini zopet pokazalo, da ne znamo več misliti in vrednotiti drugače, kot s pozicij pripadnosti eni strani.

Miha Jazbinšek

MIŠLJENJE IN UNIVERZA

Ce je zavest zavestna bit, potem je mišljenje misleča bit. Bit ljudi je njihov realni življenjski proces (Marx). Mišljenje je torej sestavina realnega življenja procesa. Družbeno mišljenje, družbenega realnega procesa; mišljenje posameznika, individualnega življenjskega procesa. Mišljenje je misleči in mišljeni realni življenjski proces. Realni življenjski proces človeka je proizvodnja človeka. Proizvodnja človeka je torej tudi mišljenje. Mišljenje in človek sta potemtakem med seboj neolčno povezana.

Človek je totalnost svojih odnosov. In tisto, po čemer on je v odnosu, je osmišljena proizvodnja. Žival ni v odnosu do ničesar, čeprav sama je sklop določenih odnosov. Človek brez mišljenja bi torej ne bil človek, ampak žival. To pa ne pomeni, da je človek zgolj animal rationalis: razumna žival. Osmišljena proizvodnja kot proizvodnja človeka v odnosu namreč združuje ljudi v družbo in spreminja človeka v družbeno bitje. Človek kot družbeno bitje šele je zgodovinski človek, ki proizvaja svojo lastno zgodovino.

Ce se torej človek osvobaja, si osvobaja tudi svoje mišljenje. Osvobaja se torej v svoji totalnosti ne pa zgolj v svojih parcialnostih. Človek se ne more osvoboditi, ne da bi se osvobodil v svoji celotnosti. Človek je v celoti svoj cilj, svoj koren in najvišja bitnost samega sebe. To je tisti Marxov novum nasproti meščanskemu konceptu človekove osvoboditve, iz katerega izhaja tudi Humboldtov koncept univerze.

Meščansko mišljenje, meščanska (novoveška) filozofija, je namreč obravnavala človeka kot animal rationalis, mislečo žival, ki je v sebi globoko razcepjen prav zaradi tega, ker je po eni strani animal, žival — po drugi pa rationalis, misleče, duhovno. Osvobajanje človeka je videla zgolj v zmagovanju duhovnega nad žival-

skim. Zato ji je duhovna proizvodnja, mišljenje, edini cilj. Ko bo človek postal čisto mišljenje, bo osvobojen (Hegel) in čim bolj se že sedaj posveča zgolj mišljenju, duhovnemu delu, tem bolj je svoboden. Osvobajanje človeka ni torej v osvobajanju njegove delnosti, njegovega mišljenja, pri čemer njegovo celotnost spreminja v sredstvo te delnosti. Človek kot totalnost naj bi služil kot sredstvo osvobajanja svojega mišljenja.

V družbenih odnosih pomeni to naslednje: ljudske mase naj bi služile s svojim delom ozkemu krogu visoko razvitih mislecev; univerza naj bi bila cilj sama sebi in družbi vobče. Družba naj bi bila sredstvo univerze. Seveda ta koncept ni zgolj subjektivna domisljica, ampak je nastal na podlagi globoke razklanosti in protislovnosti med materialnimi in duhovnim delom.

Meja tega koncepta je v tem, da vidi osvoboditev dela in s tem človeka v zankanju materialnega dela na račun duhovnega dela, ki je zanj sedaj edino resnično delo in človekova svoboda. Njegova meja je v tem, da osvoboditev človekovega dela, njegove proizvodnje v odnosu, ne vidi v ukinitvi in prerastitvi protislovnosti med materialnim in duhovnim delom, ampak zgolj v osvoboditvi duhovnega dela, kar pa je glede na to, da se človek ne more osvoboditi, ne da bi se osvobodil v svoji totalnosti, iluzorno in mistifikacija dejanskih odnosov. Napredek tega koncepta pa je v tem, da vendar — le vidi v človekovem delu, čeprav zgolj duhovnem, možnosti za človekovo svobodo.

Opisani koncept je nastajal ob vzponu meščanstva in dosegel svoj vrh v Heglovi filozofiji in pa v Humboldtovi zamisli univerze. Prevladati je mogel začasno samo v pogojih prosvetljenega absolutizma.

Neposredna, vulgarna reakcija na ta koncept je po vsebini v odtujeni buržoazni praksi med tem že delovala in čedalje bolj dobivala tudi teoretski izraz: človek je animal rationalis (razumna ži-

val). Razum, mišljenje, je tisto, po čemer se človek loči od živali in s čemer si lahko pripomore do udobnejšega življenja kot pa ga ima žival brez razuma. Mišljenje je sredstvo, s katerim si je mogoče urediti udobnejše, razkošnejše materialno življenje. Mišljenje je tehnika za pridobivanje materialnih dobrin, v katerih se opredmetuje vrednost in jih je lahko prodajati. Mišljenje je sredstvo in tehnika za usmerjanje materialnega dela in strojev, ki proizvajajo različne materialne življenjske potrebščine in luksuzne predmete (tudi umetnost postane tu luksuz). Univerza naj pripomore pri razvijanju takšnega mišljenja in naj zato razvija predvsem aplikabilne in tehnične znanosti, uporabnostno »filozofijo« in umetnost. Postane naj pragmatistična in scientistična. Koncept danes prevladuje v anglosaksonskem svetu. Spet je del človeka, del njegovih odnosov postal sredstvo drugega dela njegovih odnosov. Protislovnost in odtujenost v človeških odnosih in njegovem delu ostaja.

Prva koncepcija ima danes močne zagovornike med delavci na univerzi, druga pa med prakticisti v naši gospodarski praksi.

Marxovo mišljenje je nastajalo kot negacija negacije obeh teh dveh koncepcij, predvsem pa Heglove. To hkrati pomeni, da tudi gradi predvsem na Heglu. Njegovo zamisel o svobodi duhovnega dela preraščeno vključuje v svojo zamisel svobodnega dela vobče, ki ga je mogoče udeležiti z dejanskim praktičnim preraščanjem odtujenosti med materialnim in duhovnim delom. Končen rezultat bo svobodno delo kot svobodno proizvajanje v odnosu, ki je smoter in cilj samemu sebi, kajti človek ni nič drugega kot svobodno proizvajanje v odnosu, katerega neposredna sestavina je mišljenje. Človek bo tedaj dejansko koren in najvišja bitnost samega sebe. To pomeni, da v teh odnosih univerze kot univerze ne bo več, ker ne bo več razcepjenosti med materialnim in duhovnim delom, ki se mora danes koncentrirati v posebnih ustanovah kot je univerza s svojimi instituti itd. nasproti podjetjem materialne proizvodnje. Nasprotje med sredstvi in cilji je preraščeno ukinjeno.

Ce imamo ta cilj pred očmi in če hočemo reformirati našo obstoječo univerzo, potem je jasno, da ne moremo pristati niti na Hegel-Humboldtovo koncepcijo mišljenja in univerze niti na pragmatično-scientistično. To ne pomeni, da ne bi smeli uporabljati dosežkov ene ali druge koncepcije, da se ne bi mogli pri svoji reformi, recimo, zgledovati pri univerzah kontinentalne Evrope ali anglosaksonskega sveta. Lahko in smemo se, toda, kar je važno, je to, v kakšnem duhu smemo jemati samo kot cilj niti samo kot sredstvo. Mišljenje in univerza sta vsekakor sredstvo pri ustvarjanju pogojev za ukinjanje odtujenosti med materialnim in duhovnim delom. Toda razvito in svobodno mišljenje je prav eden izmed pogojev te ukinitve in zato tudi že zdaj cilj, kajti cilja ne moreš doseči, če ne izhajaš iz njegove zasnove. V zdajšnji fazi je univerza cilj tudi sama sebi. Prav v tem, da je cilj tudi sama sebi, je hkrati sredstvo za še nedoseženi končni cilj zgodovinske epohe, ki jo karakterizira osvobajanje človeka iz odtujenih meščanskih odnosov. Končni cilj določene zgodovinske epohe seveda ni hkrati že tudi cilj zgodovine vobče. Tine Hribar

O načinu polemiziranja v „Mladini“

Ker sem hotel biti pošten, nisem poslal drugam, ampak kar na uredništvo Mladine članek »Nismo zadovoljni s konceptom Mladine«, ker sem obenem tudi upal, da bo na njenih straneh najenostavneje rešiti vprašanje njenega koncepta. Zal, temeljito sem se ušel — in ker se ne bi rad še enkrat, hočem zdaj potrditi govornice iz kroga Mladine, da sem se »prodal Tribunisu«, zato objavljam pričujoči članek tukaj, kjer ga imate priložnost brati. Delno tudi zato, ker ga Mladina kljub pravilom tiskovnega zakona ne bi objavila, delno pa zato, ker mi na Tribuni niso izpustili konca, številnih odstavkov in besed in mi tako članka niso okrasili z raznimi nesmisli, kot so to napravili pri Mladini. Uredništvo se lahko seveda mirno sklicuje na tiskarskega škrate, zato so moje trditve spet kritizerske, prenapete in izvirajo iz prešibkega poznavanja stvari. Ali ne...?

Kako enostavno je nekemu zaviti vrat, mu zapreti vrata pred nosom in odpreti celo stran v Mladini čredi podivjanih konstruktivcev, da ga zmeljejo in mu s silovitim peresarstvom zavežejo predolgi jezik. Uredništvo Mladine je dobro vedelo, da ima vajeti v rokah in lahko pripelje celo polemiko v zase najugodnejšo smer, kar je z občudovanja vredno dosledno tudi storilo.

Toliko za uvod. Da ne bo kdo govoril, kako oseben in drobtinčarski sem, bom zdajle lepo po vrsti pojasnil, zakaj mislim, da je uredništvo Mladine v polemiki o konceptu Mladine ubralo nepošteno korake in kako je to neveredno odpušča-

nja, razumevanja in podobnih naivno sentimentalnih občutkov.

Da smo dolgo na tihem razpravljali, kako čudno se obnaša list za mladino zadnje čase, tega ni treba posebej poudarjati. Brez dvoma je moral nekdo vprašanje javno sprožiti. Da sem bil prvi jaz, je bilo zgolj naključje. Članek sem napisal z upanjem, da ga bodo vsi sprejeli resno in predvsem fair, da bo sprožil izmenjavo mnenj, ki bodo resnično pripomogla, da se koncept Mladine popravi. Ker pa sem napadel uredništvo, ki kot zgljedna familija, od bogvekega postavljena, nikakor ne more dovoliti, da bi kdo narušil njene temelje, da bi ji izpodmaknil tronsko mnenje o vzgojni vlogi pisanja v Mladini, je takoj pod moj članek napisalo vjudno omembo, da je sestavek nejedrnat, neklen, da so moje sodbe prenapete. In s tem je nakazalo kasnejšim dopisnikom smernice, ki so jih seveda do skrajnosti izrabili (ne posplošujem, vsak dobro ve, kdo je tu kriv in kdo ni). Omenil sem že, da je uredništvo članek kastriralo, in to brez dogovora z avtorjem, kar je do skrajnosti nepošteno in nepravilno.

Po resnici povem, da sem pričakoval večji odziv. Večina pisem, ki je poromala na uredništvo in potem zagledala beli dan, je bila pisana tako naivno, nezrelo in nepomembno, da se jih skoraj ne bi splačalo objaviti. Ali je bralcem res tako malo do koncepta Mladine? In zakaj niso posegli v polemiko dopisniki in stalni sodelavci? Ali so računali na doslednost uredništva in so si zavarovali hrbet? Če je tako, jim zelo zamerim. Nihče s centralnega komiteja, nihče iz mladinske organizacije neposredno ni posegel v polemiko. Kako naj si to razlagam? Centralnemu komiteju je, kot kaže, vseeno, kako opravi mladinski list svoje poslanstvo, čeprav ga izdaja in podpira, vseeno mu je, ali žrtvuje denar za klišeje dodecimetrijskih kopalk ali pa honorar za družbeno problemski članek. Ali torej tudi centralni komite mladine podpira metanje peska v oči, kar zadnji čas striktno počenja uredništvo Mladine?

Vsa polemika se je prevesila v čudno

smer osebnega obračunavanja. Nekateri tovariši so imeli za potrebno, da na petih tipkanih straneh pojasnijo svojo pripadnost uredništvu in skrotovičijo moje trditve do absurda, da mi nazadnje očitajo neko revolucionarniško ihto ali pa izredno naivno spregovorijo o tem, kaj vse nam prinaša Mladina, kakor da bi jaz bil resnično slep in ne bi zapazil posameznih rubrik. Sicer pa: to je gotovo stvar člankarjev samih in nima uredništvo, bi lahko rekli, s tem nobene zveze. Vendar je uredništvo te vrste člankov objavilo zmeraj na prvem mestu z globokim zadovoljstvom, da ga ščitijo in zagovarjajo koncept, čeprav imajo vsi omejnjeni konstruktivni možakarji, po njihovem pisanju soede, premalo kvalifikacij, da bi lahko povedali kaj bistvenega o konceptu Mladine. Tega se uredništvo gotovo ni zavedalo. Pozabilo je tudi, da sem imel vso pravico, da napišem odgovor na pismo tovariša Gregoriča, ki je v treh dolgih stolpcih, milo rečeno, sramotil mene osebnostno — in tistega pisma ni objavilo. V odgovorih novinarjev je sporočilo, da je bilo to pet tipkanih strani dolgo osebno obračunavanje, kar je nesramna laž, kajti članek je bil dolg samo tri tipkane strani — in če je tako prizadevno objavilo Gregoričovo sramotenje in norčevanje, ki mu ga seveda odpuščam, ker je ne samo odpuščanja ampak tudi pomilovanja vredno (in vreden), ne morem razumeti, zakaj je moj članek, ki je bil veliko dostojnejši od njegovega, zadržalo. Obenem je najavilo, da ni objavilo še enega pisma, ker je bilo skoraj dobesedno ponavljanje enega že objavljenih pisem bralcev. Po naključju sem izvedel (in pravno to mi je narekovalo pričujoči članek), da je tisto pismo poslal tovariš Stane Grah iz Murske Sobote. In v pismu je ob koncu predlagal: skličite sestanek sodelavcev in vseh prizadetih, pa tudi predstavnikov družbeno-političnih organizacij, in na sestanku naj vsi povedo svoje predloge za izboljšanje koncepta. Obenem sestavite na tem sestanku širši svet sodelavcev, ki naj skuša dati Mladini primernejšo podobo.

Torej tako, spoštovano uredništvo?

Zdaj prav dobro razumem, zakaj Grahovega pisma niste objavili. Takrat bi resnično morali sklicati sestanek in vprašanje urejanja bi se moralo obravnava kar najneposredneje. Gre torej za navadno izogibanje, za učinkoviti slalom, ki pa vas bo, spoštovano uredništvo, še marsikaj stal. Zdaj sem povsem prepričan — še prav posebej po odgovorih tovarišev novinarjev Mladine — da imate list za izključno svojo domeno in ne prenesete nobene kritične pripombe.

Zagovori tovarišev novinarjev so bili skoraj smešno formalni in so razgaljali obupno hotenje, zakriti bistvo problema in čim bolj razpihati nepomembne obrobnosti. Za tiste iskricke domiselnosti, ki jih tovariš Zerdin občuduje pri Bobu, se lepo zahvalim. Lepo bi bilo, če poleg teh iskric domiselnosti ne bi bilo ostalega, česar je mnogo preveč in kar tiste iskricke zagrne v črno temo. Naivnost v obravnavanju takih problemov je po mojem mnenju neodpustljivo.

Ponavljam znova: ne bodimo tako navadni, tako shematični, spreglejmo že enkrat, da gre za vprašanje socialistične vzgoje mladega človeka.

Bojim se, da je bilo vse zamhan in od številke do številke dobivam nenehne dokaze z ta stvoj strah. Koncept Mladine je, kot je videti, nespremenljiv, nobena trda beseda ga ne premakne s podstavka. Rad bi za konec povedal še nekaj: spoštovano uredništvo Mladine naj nekoliko zrahlja svoje prepričanje, da lahko na račun kulture in vzgoje počne, kar se mu pač zljubi. Naj nekoliko ukroti svoje mnenje, da edino nekaj možakarjev in tovarišic v uredništvu ve, kaj je prav in kaj ni prav. Ne morem se sprijazniti s tem, da je uredništvo na očitek tako nefair reagiralo, ko je bilo pa vsakomur jasno, da tu ni šlo zato, ali bo imel Janček prav ali Pištek, ampak je šlo za koncept Mladine. Zal, kdor ima vajeti v rokah, lahko pelje svojega konja v katerokoli smer. Ti pa smeš edino začevati, da ne hodi po pravi cesti, ampak po močvirju. Ker je tako visoko nad teboj, te nemara sploh ne bo slišal.

Zato moraš odnehati. Evald Flisar

O tribunah „Čas in svet“

Imam namen razpravljati o tribunah »Čas in svet«, ker mislim, da jo je mogoče kakovostno izboljšati. Zakaj in kako izboljšati?

Upam si zapisati, da je tribuna v določeni meri odtujena od študentov. Prvi vzrok, ki ga »obtožujema« za odtujenost, je predvsem neenakopraven položaj v odnosu do nje med samimi študenti; to je med informiranimi (to so študentje, ki so že vnaprej seznanjeni o kompleksni problematiki razgovora) in neinformiranimi študenti. Informirani so predvsem tisti, ki stalno »nastopajo«. »Nastopajo« na vsakem razgovoru. Njihove obraze in imena dobro poznamo. Včasih samo razočarani, če se »nekdo« ni prijavil k razpravi. Nekateri si celo upajo trditi, o čem bo ta ali oni govornik spregovoril. So izjeme, za katere ta opis ne velja!

Zavzemam se za temeljitejšo pripravo tribun, ki naj omogočijo, da vsak študent enakopravno sodeluje (pa četudi samo sedi, toda razmišlja!) na tribuni.

Moramo priznati, da so imele tribune velik vpliv na kvalitativne in kvantitativne procese v študentski organizaciji. Zato pa bodo vedno bolj izgubljale svojo veljavo, če jih bomo še nadalje držali v istih okvirih. Delo za vsebinsko pripravo razgovorov se ne sme in ne more začeti in končati z vabilom, plakati ter vrtenjem telefonske številčnice. Potreben je daljši proces priprav, ki zahtevajo poseb-

no študijsko grupo na UO ZŠ za koordinacijo dela fakultet, višjih in visokih šol, ki bi sodelovale pri študijski pripravi tribun.

Neko temo, vzamem primer teme Jean Paul Sartre, bi vsebinsko lahko pripravila filozofska fakulteta (oddelek za filozofijo in književnost, temo Kritika v socializmu (ki je sicer že mimo) pa študentje sociologije, visoke šole za politične vede in filozofske fakultete (na podlagi delitve dela) itd.

Tako izdelane teze, poročila oziroma referati bi morali biti na razpolago vsem študentom vsaj pet dni pred napovedanim razgovorom. To bi omogočilo vsem študentom, da se pripravijo na razgovore in dobe vpogled v problematiko določene teme. Privilegij tistih, ki so bili že vnaprej seznanjeni z nameni tribune in določenimi informacijami (takimi ali drugačnimi), bi odpadel. Zame je to nadaljnja stopnica k vsebinski obogatitvi tribune »Čas in svet«.

Sploh pa naj naslov teme določajo po fakultetnih odborih Zveze študentov, medtem ko se naj program in nadaljnji razvoj tribune določa na zato posebej skličani tribuni.

Pogosto smo razočarani nad razgovori s sicer izredno obetajočimi naslovi, ki zajemajo širok kompleks vprašanj in jih v enem večeru ni mogoče niti delno, še manj pa v celoti izčrpati. Splošne ugotovitve, do teh pridemo na tribunah s tako širokimi temami, o rezultatih reforme in problemih študija pa tako že dalj časa poznamo (primer s tribune Je univerza lahko boljša?). Pri takšnih razgovorih pride navadno do nejasnosti pri študentih, ker se diskusije izčrpajo v splošnih ugotovitvah, konkretnih in specifičnih rešitev pa se izogibamo.

Z vsebinsko obogatitvijo tribune bi se v določenem razmreju zožil nevaren simptom, ki se je pokazal na zadnji razpravi o univerzitetni problematiki. Tribune, ki ima namen obravnavati nam najbližja in za nas najbolj adekvatna vprašanja, se je udeležilo manjše število študentov. In obratno: množična udeležba na razpravah, ki so nakazovale rešitve iz problemov, katerih izhodišča so mnogo bolj oddaljena (čeprav ne tako, kot kaže to na prvi pogled) od študentovega neposrednega okolja. Prišel sem do samokritičnosti, do naše lastne praktične dejavnosti in izgrajevanja samoupravnih odnosov kot pogoj za izgrajevanje socialistične družbe v celoti.

Če ni samokritičnosti in lastnega izgrajevanja, in to ni nemogoče na sedanji razvojni stopnji družbenih in ekonomskih odnosov, obstaja možnost, ki pa verjetno nikoli ni bila izrabljena v preseženih okvirih naših pravnih in družbenih zakonitosti, kot bi to nekateri želeli poudarjati, zunanjšega posega (v interesu družbe).

Vzrok »zunanjšega posega« moramo potem iskati v notranjih okvirih ožje družbene skupnosti (univerze), ne pa v družbi in njeni nadstavbi kot celoti. Videti v vsakem zunanjem posegu zlo, pomeni bumerang, ki nas slej ko prej zadene v glavo. Ali ni akcija za zvišanje štipendij potekala (in se še bo morala vršiti) preko tako imenovanega zunanjšega faktorja? Ne agitiram, niti se ne zavzemam za zunanje posege. Zavzemam pa se za to, da družbi ne sme in ne more biti vseeno za procese na univerzi. Da opredelim točneje »lak posega«: njegov glavni in edini namen mora biti spročanje notranjih sil na univerzi v pozitivno razreševanje univerzitetne problematike.

Prav tako je potrebno upoštevati suge-

stije za proučevanje ožjih in širših aspektov univerzitetne problematike. Kar naj univerzo stalno predstavlja družbi in obratno, da družba izrazi svoje potrebe njej. S tem se zavzemam za permanentno ustvarjalni dialog med notranjimi silami na univerzi in družbo.

Ena šibkih točk pa je, da pri vseh razgovorih ne gre za kontinuirane razprave. Sprožimo določeno vprašanje in... na naslednji tribuni je že druga problematika. Tribune »Čas in svet« in študentskega lista »Tribune« ni mogoče gledati izolirano od procesov in študentski organizaciji. Zato pogrešam integracijo oziroma neko kontinuiranost v odpiranju problematike pri obeh oblikah študentske dejavnosti. Mnoga neizoblikovana stališča in misli, ki se na razgovorih niso mogla razviti, bi se morala razvijati naprej v Tribuni. Na takšen način bi »Čas in svet« in »Tribuna« pomagala k borbi mnenj in nastajanju enotnih stališč, na podlagi katerih bi Zveza študentov kot celota uresničevala nastale sklepe. Spomnimo se, da so bili mnogi zastopi in neuspehi v delu Zveze študentov na univerzi rezultat »slabokrvne« borbe mnenj.

Članek ni imel pretenzij, da poda analizo vseh dosedanjih razgovorov na tribuni »Čas in svet«. Zelel je samo pokazati, da je tribuna prerasla svoje organizacijske in tehnične okvire. Zato jo je treba prilagoditi novim pogojem in razmeram v Zvezi študentov. To bi omogočilo, da postanejo razgovori tvornejši in da se v največji meri izkoristi umski potencial vseh mislečih ljudi.

Vredno je pripomniti, da v »Tribuni« dajo mnenja o sedanji in bodoči tribuni »Čas in svet« še ostali udeleženci razgovorov.

Rudi Rizman

Pripombe na ruški pravilnik

Resnično mi ni jasno, zakaj me ta človek Vlado Petančič, (glej Trubina, št 5, 10. III. 1965 str. 2) splošno kadrovskega sektorja tovarne dušika Ruše, imenuje s priimkom Horuk, ko se vendar pišem KURE. Dvoje je možno. Ali ni znal prebrati dvoje priimka, ali ga je napačno prebral in si ga napačno zapomnil ali pa imam opravka z navadnim neizobraženim in nevzgojenim neotesancem.

Če ima omenjeni človek (tovariša ga nočem imenovati) tak odnos do svojih štipenditov, potem ni čudno, da jih je toliko odšlo iz podjetja (36,98 odstotka vseh štipendiranih).

Vlado Petančič je sicer stvari lepo obrazložil, pravilno je zneske štipendij sestel, jih pomnožil in izračunal, koliko denarja odpade na enega štipendista (povsem mu verjamem). Nikakor pa me ni prepričal,

da je delavski svet ravnal z ekonomskim premislekom.

Kolikor lahko razberem iz članka, je tovarna Ruše imela s tem pravilnikom namen, omejiti odhajanje štipendistov iz podjetja, »postaviti takšne pogoje, ki bodo zagotavljali zaposlitev štipenditov v tovarni.« Tak namen je zdrav, samo metoda je zgrešena, zato ne morem verjeti, da se je ravnalo z ekonomskim premislekom. Predvsem trdim, da kritizirani pravilnik tega problema ne rešuje in ga ne more reševati, ker ne prinaša nič takšnega, v nobenem svojem členu, kar bi problem reševalo.

Problem odhajanja se rešuje predvsem po drugih poteh. Predvsem s stiki štipenditor — štipendist. Štipendista je treba zainteresirati za podjetje tako, da si štipendist ne bo želel drugam. Podjetje, iz katerega štipendisti bežijo, se ne kaže v dobri luči. To je eden izmed pokazateljev slabih razmer v podjetju.

Sicer pa, če štipendist gre, mora štipendijo v celoti vrniti. Če se v Rušah to delalo po tem, izgube v sredstvih niso imele. Če pa so štipendistom štipendije poklonili, ko so šli, je stvar drugačna in v redu. Samo nedostojno je sedaj, da se pritožuj-

jejo, koliko sredstev je izgubljenih.

Pravilnik tovarne Ruše je kot sistem pridobivanja kadrov čisto v redu. To je nekaj novega. Narejeno je na svoj način (podobnih pravilnikov je možno sestaviti še veliko). Samo mislim, da po vsebini ne ustrezajo naši družbi. Ne ustrezajo samoupravljanju in samoupravnim odnosom. Predvsem se mi zdi v zraku tisto ocenjevanje štipenditov v pripravniški dobi. Svojeda mentorja naj ima štipendist že v času študija. In že v tem času naj se preko stikov štipendist — štipenditor in preko nekega določenega samoupravnega razmerja razreši štipendistova strokovna sposobnost (A), odnos do dela (B), delovna disciplina (C).

Zanimivo je še naslednje: kljub temu da bo nekdo s tem pravilnikom prevzel na svoje razne razmeroma velik del stroškov svojega študija s sredstvi, ki jih bo dobival, ne bo mogel spodobno živeti. Sele na visoki šoli dobi študent v povprečju 24.500 din. Zavod za statistiko SR SSlovenije je izračunal, da znašajo življenjski stroški študenta, ki stanuje v študentskem domu 28.000 din. Obljubiš, da boš kasneje vrnil denar, pa ga ne dobiš zadosti, da bi z njim lahko v redu živel. Kriteriji za

vračanje so v članku V. Petančiča nekoliko blažji kot v pravilniku, ki ga posedujem sam. Pravilnik sem dobil v roke, preden ga je delavski svet sprejel. Mogoče so ga kaj spremenili.

Zanimivo je zopet naslednje: štipendist je dolžan vrniti kredit stoodstotno s 6 odstotki obrestmi, če je njegov uspeh pod zadostno (2). Resnično je vprašanje, če je mogoče doseči povprečen uspeh pod 2 (zadostno), razen če se v povprečni uspeh ne računajo nezadostne ocene (to ni nikjer v pravilniku zaklavzurirano), s čimer pa se ni mogoče trinjati.

Štipendisti so seveda pristali na pravilnik, saj jim ni preostalo drugega, ko bodo končali z dolgom, se bodo pa za glavo prijel.

Omenjeni pravilnik, mnoge razprave na različnih nivojih, različni drugi pravilniki na dveh ali desetih straneh jasno kažejo na »zdravje« naše kadrovske politike. V času, ko smo priča načrtnemu pridobivanju kadrov povsod po svetu, ko smo priča eksploziji akademizma, ko se trošijo za izobraževanje milijarde (ki jih ni treba vračati), se pričakujejo pri nas rešitve, pobude in vodenje kadrovske politike od naše prakse (boji od anarhije in stihije).

Intervju o problemih univerze in njene reforme

Nadaljujemo z intervjujem na deset vprašanj Tribune:

1. Kakšna je narava in vloga univerze v naši družbi in kakšna naj bi bila?
2. Ali obstoječa univerza pri nas ustreza pojmu univerze?
3. Kakšni ljudje naj bi se iz študentov izoblikovali na univerzi?
4. Ali je po vašem mnenju v Sloveniji mogoče dejansko organizirati več univerz?
5. Kaj menite o potrebnosti oziroma nepotrebnosti študija na tretji stopnji in o rezultatih, ki smo jih dosegli na tem področju?
6. Ali je pri nas vloga pedagoških in znanstvenih delavcev pravilno cenjena in ocenjena?
7. V čem naj bi bilo po vašem mnenju bistvo reforme na univerzi?
8. V čem je ključ za napredek univerze?
9. Ali je res, da je univerza doživela ob izvajanju reforme moralno-politične, organizacijske in materialne udarce in kako bi bilo mogoče to popraviti?
10. Kako naj bi po vašem študentje sodelovali pri izboljšavanju stanja na univerzi in stanja univerze v družbi?

Dr. Boris Paternu

1. Univerza je razmeroma širok pojem, saj družbi množico ved, ki se med seboj ločijo že po svoji osnovni naravi, imajo v življenju močno različne naloge in zato v vsaki družbi tudi dokaj različne množnosti obstoja, razvoja ter učinkovanja. Pri odgovorih na postavljena vprašanja ne morem drugače, kot da izhajam predvsem iz njenega ožjega teritorija, to se pravi z vidika humanističnih ved.

Kaj je poglobljena naloga univerze na tem področju, je znano in preizkušeno že od nekdaj. Med raznimi ljudmi o tem ne kaže več razpravljati. Seveda, če priznamo resnico, da se materialna civilizacijski napredek človeške družbe mora nenehno dopolnjevati tudi z duhovno in kulturno vsebino. To načelo sodi med aksiome socializma in najdemo ga v nešteti programih, resolucijah, sklepih, izjavah, razpravah itd. Vendar je bila praksa v marsičem drugačna in povejmo odkrito, da je bilo prav to področje pretirano dolgo postavljeno v precej mrtvi kot splošne družbene skrbi. Tako so bile tudi tiste humanistične vede, ki so si zares prizadevale ujeti korak z drvečo stvarnostjo in vanjo

prenesti kar se da tvorne učinke, vsekoli v položaju zelo omejenih objektivnih možnosti. Seveda pa bi bili pristranski, če ne bi hkrati priznali, da so marsikatero odprto možnost ostale neizkoriščene. Neizkoriščene najbrž zaradi nekoliko pomanjkljive organizacijske volje, iznajdljivosti ali celo zaradi notranje neubranosti vodilnega znanstvenega kadra.

Naloge univerze kot celote naj bi se torej presojale z zrelem upoštevanjem njenih vsestranskih funkcij. Zanimarjanje katekregakoli področja se bo pokazalo in se je že pokazalo kot nekaj, kar v razvoju naše družbe ustvarja usodne praznine in defekte. Te slabosti v svojem končnem učinku seveda ne ostanejo samo v mejah neke kulturne in idejne »nadgradnje«, temveč jih življenje prevede tudi v stvarne, čisto materialne posledice.

2. Vprašanje, ali naša univerza še ustreza pojmu univerze, je nekoliko pesimistično, čeprav drži, da so njene deformacije tu pa tam zelo očitne. Primerneje bi bilo postaviti bolj nazorno vprašanje: katere stroke izgubljajo resnično ustvarjalno jedro in se krčijo v goli praktičizem, tehnicizem, deskribicijo ali rutino? Nekoliko bolj točno in manj vladno: kdo zapušča naporno in danes že kar donkihotsko pokrajino resnične znanosti in se seli v toplejše ter udobnejše kraje komercializma? Okoliščine namepeč močno vabijo k takemu preseljevanju. Za svojo stroko na primer dobro vem, da je plačana tem bolje, čim manj resno jo opravljaš. Rutinsko delo je v resnici neprimerno bolj cenjeno kot prava znanost.

Vendar trdno verjamem, da ima naša univerza še mnogo ljudi, ki niso napredaj. Dokler bo tako, obstaja in bo obstajala. Toda ljudje so vendarle samo ljudje in ne kaže računati z angeli.

3. O tem, kakšni ljudje naj bi se na univerzi izoblikovali iz študentov, je na voljo mnogo lepih in priročnih besed, ki pa jih je že nerodno ponavljati. Na tistem sem najbolj vesel tistih diplomantov, ki z univerze poleg primernega znanja odnesejo še nekaj čistega erosa do svojega dela in niso pretirani računarji. Živeti se da med ljudmi, dokler jim je delo bolj cilj kot sredstvo. Ko se zadeva obrne, postane vse narobe. In tu smo pri enem izmed poglobljenih vprašanj današnjega časa: kako je pravzaprav pri nas z etosom dela ali s takoimenovano delovno moraljo? Morda vidim nápak, toda ne morem se znebiti vtisa, da skoraj na vsakem koraku srečujem površno, leno, malomarno in neodgovorno opravljanje dela.

4. Na vprašanje, ali je pri nas mogoče organizirati več univerz, ni težko odgovoriti. Kaj se ne bi dalo organizirati? Organizirati se da sploh vse. Pa naj gre za odprte hleve, za nove skupščine ali za univerze.

5. Zelo značilno je vaše vprašanje, kako je s potrebnostjo tretje stopnje. Postavljanje tega vprašanja je slovenska specialiteta. Pri nas namreč že od začetka reforme naprej vedno in največ razpravljamo o prvi stopnji, o tretji pa zelo malo. Na jugu so zadevo raje obrnili. Največ so se pogovarjali o tretji stopnji, o prvi pa najmanj in imeli so zelo prav. Tako smo na primer na naši fakulteti s tretjo stopnjo danes v precejšnji zadregi. Posebnih sredstev sploh ni, učnega kadra je premalo, kandidatov preveč, študijski red nekoliko improviziran itd. Prav tu je Ahilova peta fakultete.

6. O vprašanju, ali je pri nas vloga znanstvenih delavcev pravilno cenjena in ocenjena, se je v zadnjem času dosti pisalo. Mislim, da je ta vloga mnogo bolj »ocenjena« kot pa cenjena. Najbrž smo še daleč od tega, da bi uresničili tehtne misli, ki jih je o problemu povedal na osmem kongresu Veljko Vlahović. Sicer pa pustimo tovrstna akademska razpravljavanja in se raje zamislimo nad dejstvom, da se je v onkološkem inštitutu moral udreti strop, preden se je dokončno odločalo o novi stavbi, medtem ko je bila namiznoteniška prireditelj za dostopen povod za mamutsko športno zgradbo.

7. Ocene, ki univerzitetno reformo razglašajo kratko in malo za katastrofo, so zelo enostavne in jih ne kaže jemati preveč zares. Položaj pred reformo ni bil, kolikor morem soditi po lastnih izkušnjah, prav nič idealen. Reforma je mnoge slabosti odpravila, prinesla pa je seveda vrsto novih, predvidenih pa tudi nepredvidenih. Tisti, ki so bili apriorni zoper reformo, se ob zdajšnjih težavah kajpada lahko trkajo na prsi svojih pravilnih slutenj. Kaj je bolj naravnega? Toda vse to ni važno. Potrebno je samo eno: trezno in brez vsakršnih apriornih predsodkov preučiti dobre in slabe strani dosejanega poteka reforme ter pri tem odločno zavreči vse, kar se je pokazalo kot škoda, razvijati pa tisto, kar kaže naprej. Nove odločitve naj ne bi bile prenašane in prenašalci utemeljene, zakaj reforma je prav tu mnogo grešila. Bila je prava lhta, tako da je v določenih trenutkih prerasla iz strokovnega v čisto politično vprašanje.

Sicer pa pozabljamo na nekaj. Reforma premika učne ure, predmete, stopnje,

izpite, itd., skratka, spreminja vzorne reče univerzitetnega študija. Resnično vsebino vsemu pa daje učitelj, ki ga nobena reforma ni in ne bo slekla iz njegove kože. Študentom bo dal najbrž natanko tisto, kar zmore in želi dati, pa naj dela po takem ali drugačnem vzornem redu. Zato je tudi tu človek zadnje in poglobljeno vprašanje. Ob tem vprašanju pa reforma res ni prinesla kaj prida sprememb.

8. Bistvo reforme univerze naj bi bilo torej v pametni in zelo strogi presoji ljudi, ki se jim zaupa strokovno in vzgojno delo na naši najvišji znanstveni ter pedagoški ustanovi. Vse ostalo je predvsem zadeva razumnega študijskega reda, ki mora smotno uskladiti zahtevnosti stroke s potrebami družbe in s časom, ki ga lahko prebije marljiv študent na univerzi.

9. Kje je ključ za napredek univerze? Če bi bil to samo en, docela neznan ključ, bi poklicali na pomoč vlomilce. Toda to

Vinjeta: Božidar Grabnar

se ne obnese. Neznani ključ je najbrž v splošni kulturni zrelosti družbe in nešteti posameznikov. Tudi univerzo imamo in bomo imeli tako, kakršno si zaslužimo, oziroma priborimo.

10. Študentje so bistveni steber univerze. Tudi njihova zrelost ali nezrelost je nekaj, kar univerzo gradi ali pa jo podira. Priče smo obojemu. Reforma je razvila celo vrsto demokratičnih mehanizmov, preko katerih lahko študentje učinkovito posegajo v urejanje univerzitetnih vprašanj. Toda to je samo en del njihovega deleža k podobni ustanovi in k lastni vzgoji samoupravljanja. Težišče pa je najbrž drugje in je precej bolj zahtevno. Je v njihovi strokovni in notranji človeški rasti.

Sprostitev študija

Zamislimo si lahko dve skrajni možnosti razmerja med družbo in univerzo kot njenim sestavnim delom: po prvem konceptu naj bi imela univerza popolno avtonomijo, družba pa naj bi skrbela samo za stalni in dovolj velik dotok sredstev. Zdi se mi, da bi v tem primeru univerza vztrajala na že davno preživelih organizacijskih shemah, da se ne bi prilagajala potrebam prakse, da bi se v večnosti in po nekakšnih naravnih zakonih vztrajnosti ohranjalo obstoječe stanje. Ne mislim, da bi bila temu kriva konzervativnost ali tradicionalizem univerzitetnih učiteljev kot sestavina njihovega družbenega značaja. Univerza pač še ni dovolj neposredno integrirana v proizvodnjo, da bi se ji lahko sprosti prilagajala. Po drugi strani pa sam značaj raziskovalnega in pedagoškega dela zmanjšuje zanimanje za širša vprašanja, ki so včasih pretežno organizacijske narave.

Očitno ta prva od obeh skrajnih možnosti z družbenega vidika ni funkcionalna, torej se je bilo treba odločiti za nekaj drugega, žal za drugo skrajnost, po kateri družba v celoti prevzema odgovornost za način oblikovanja strokovnjakov z visokošolsko izobrazbo, se pravi tudi za organizacijo univerzitetnega šolanja.

Sam sem mnenja, naj bi bila naloga političnih analiz in politične akcije predvsem ugotoviti, kolikšno število strokovnjakov z univerzitetno izobrazbo potrebuje naše gospodarstvo in javne službe, kakšen naj bo obseg in tip te izobrazbe, skratka, katere so potrebe prakse. Morda niti ne bi bilo preveč težko in zamudno take analize tudi v resnici napraviti. Na tej osnovi bi verjetno lahko ugotovili, ali daje univerza takšna, kakršna je, dovolj strokovnjakov in ali imajo ti strokovnjaki ustrezno izobrazbo. Ker pa take analize ni bilo, je politična akcija temeljila le na zelo splošnem (čeprav povsem pravilnem) spoznanju, da univer-

za ne zadovoljuje potreb prakse in na domnevah o tem, kakšne profile kadrov ta praksa potrebuje.

V skladu z naravo političnega delovanja, katerega funkcija je vsklajevanje splošnih (družbenih, proizvodnih) in posebnih (v tem primeru univerzitetnih) interesov bi bilo, da bi se politična akcija ustavila na tem mestu in prepuščila univerzi odgovornost za način, kako naj spravi v sklad sistem visokošolskega izobraževanja in potrebe prakse.

Vsekakor ni pretirano reči, da reforma, kakršna je, ni rezultat organske rasti, ampak je bila izvedena pod pritiskom. Seveda bi bil ta pritisk povsem upravičen, v kolikor bi bil edino možno sredstvo za uveljavljanje argumentiranih spoznanj o tem, kakšna naj bo organizacija univerze. Vendar sedanje stanje kaže, da uveljavljeni koncepti niso bili dovolj dognani in pretehtani.

Taka situacija pa nudi vrsto možnosti za opredeljevanje do obstoječega stanja in do perspektiv nadaljnega razvoja. Vsa ta pojmovanja so obenem tudi izraz dosedanjih procesov in konfliktov. Po enem od konceptov reforma sploh ni bila upravičena, pomenila naj bi nasilen poseg v integriteto univerze, najboljša rešitev bi bila povrček na staro, morda z nekaterimi dopolnitvami in spremembami tedanje organizacije študija. Po drugi, diametralno nasprotni razlagi so osnovni principi in organizacijske reforme, take kot je, v bistvu pravilni, na njih je treba vztrajati in jih naprej (v podrobnostih) spreminjati in jih dopolnjevati. Tretja, srednja in kompromisna možnost je povsem nevtralna. Za to razlago je značilno, da razočarana nad vsemi »formalnimi« organizacijskimi »spremembami« negira smisel in učinkovitost takih sprememb in se zavzema za »vsebinsko in kakovostno rast univerze. Vse te tri koncepcije se mi zdi, da so le izhod v sil. Prva pomeni povrček na neustrezno staro stanje, druga vztrajanje na ravno tako neustreznem sedanjem stanju, tretja pa se slepi s tem, da se nima smisla ukvarjati z nepomembnimi, diskvalificiranimi reorganizacijami in predlaga akcijo v

smeri, o kateri se vsi popolnoma strinjamo, ki pa je žal nezadostna.

Pri vseh razpravah o visokošolskem študiju se mi zdi, da premalo upoštevamo in poudarjamo katedro kot osnovno delovno enoto univerze. Temeljne pedagoške in z njo povezane znanstveno raziskovalne funkcije, torej za univerzo specifični delovni proces, je institucionaliziran s katedro. Razni oddelki, smeri, stopnje in fakultete so lahko le take ali drugačne kombinacije teh temeljnih delovnih enot. Pri uveljavljanju reforme je bila logika verjetno nekako takšna: trneutno nam univerza daje devet profilov strokovnjakov z visokošolsko izobrazbo, torej toliko, kolikor je fakultet. Naša proizvodnja pa je očitno že tako kompleksna, da lahko njenim potrebam ustreza le večje število profilov. Torej je treba prerezati fakultete po dolgem in počez (stopnje in smeri) pa bomo dobili namesto dosedanjih devet fakultet in profilov ustrezno večje število »manjših fakultet« in bolj specializiranih kadrov. Vendar tako nastala situacija ni kaj dosti boljša od prejšnje, napredek je samo kvantitativen, število profilov se je sicer povečalo, vendar je še vedno omejeno in togo določeno. Vprašanje je torej, ali so koristi take reforme tolikšne, da odtehtajo napore, ki so bili potrebni za njeno uveljavljenje.

Izhajam iz spoznanja, da bo verjetno nemogoče ugotoviti neko določeno število točno definiranih profilov kadrov, ki jih potrebuje praksa in zagovarjam mnenje, da je profilov toliko, kolikor je delovnih mest. Ali konkretnije: strokovnjak, ki se bo ukvarjal s problemi urbanizma, bo potreboval neko količino znanja s področja sociologije, ekonomije, arhitekture, geografije i.d.r.; novinarski poklic je vedno manj univerzalen: v redakcijah teče proces delitve dela, vsaka rubrika (kulturna, gospodarska, notranje politična, športna) potrebuje novinarja, ki obvlada tehniko pisanja (poročanja, komentiranja) in ki pozna tisto področje, o katerem piše. Dvomim torej v to, da bo samo ena šola lahko dala novinarju ustrezno izobrazbo. Bolj upravičeno bi bilo razvijati nekaj specifično novinarskih kateder, ki bi jih kombinirali z raznimi drugimi tipi študija (take možnosti v Ljubljani obstoje, vendar mi gre tu samo za primer, ki naj opozori na splošen problem); vodilnim uslužbencem v podjetjih (pravnikom,

ekonomistom, komercialistom) bi vsekakor zelo koristilo poznavanje dodatnih znanstvenih disciplin, ki jih ob obstoječem sistemu ne morejo vpisovati: npr. industrijsko sociologijo, psihologijo, tuji jeziki i.d.r. Nadaljnji primerov je verjetno ravno toliko, kolikor je poklicev, oziroma konkretnih delovnih mest, od katerih vsako zahteva povsem specifično znanje, ki se v okviru celotne univerze sicer posreduje, ne daje pa se na nekem določenem oddelku, stopnji oziroma fakulteti. Katedre, kot osnovne delovne enote naj bi torej postale last vse univerze —; na ta način pa bi se obstoječi fond znanja integriral in maksimalno izkoristil. Zakaj naj bi bila npr. sociologija lokalnih skupnosti, ki proučuje temeljne probleme jugoslovanskih komun, predmet, ki se predava samo za študente filozofske fakultete, če pa bi to znanje koristilo vsakomur, ki se bo na svojem delovnem mestu in v življenju ukvarjal (če ne drugače, pa vsaj posredno) s temi problemi (tudi inženir, pravnik ali zdravnik); in zakaj naj bi študent strojništva ne mogel vpisati tudi primerjalno književnost, če ga ta predmet zanima, če misli da bo prispeval k njegovi splošni izobrazbi in kulturnemu nivoju. Mislim, da bi bila taka izobrazba funkcionalna tudi s stališča delovnega procesa samega.

Za dosego takega stanja univerzitetnega šolanja pa ne bi bilo treba drugega, kot pogumno sprostiti sedanji način vpisovanja in togega določanja profilov kadrov, ki naj jih daje univerza. Druga vzporedna naloga pa je seveda tudi in predvsem vsebinska in kvalitetska rast univerze; to rast pa razumem kot krepitev in kvalitetsko rast kateder kot osnovnih delovnih enot. Gre torej za oboje: za obliko in za vsebino, vendar menim, da je eden bistvenih pogojev za vsebinsko reformo administrativna reorganizacija univerze, pa naj se zahteva sliši še tako nepopularno, obrabljeno in morda neučinkovito. Jasno je seveda, da bi tudi ob tako sproščenem študijskem režimu še vedno moralo obstojati določeno število obveznih kombinacij predmetov oziroma določeno število osnovnih profilov izobrazbe, ki pa se bi jih dalo dopolnjevati in prilagajati individualnim nagnjenjem študenta in pa potrebam konkretnih delovnih mest.

Peter Jambreč

VEČ ODGOVORNOSTI

Do sezone mladih rok, znoja in lopat ni več tako daleč. Posebno še, če pomislimo, da je bilo v zadnjih letih pri organizaciji MDB storjenih mnogo napak, nepravilnosti.

Neuspešnost dela na tem področju se kaže že v tem, da v preteklih dveh letih ni odšla iz ljubljanskega okraja niti delovišče zvezne akcije niti ena popolna brigada. (Dogajalo se je celo, da na zbor brigade ob odhodu na delovišče ni prišlo niti 50 odstotkov brigadirjev). Podobne neprijetnosti so se pojavljale tudi pri pripravah lokalnih delovnih brigad.

Seveda tako ni moglo iti dalje. Take neuspehe je bilo treba takoj popraviti. Sledile so akcije zbiranja dopolnilnih skupin, ki so pogumno šle za »številčno defektivne«
brigadami. Hvalevredno je, da so bile te skupine zbrane v rekordno hitrem času. Samo, kako zbrane? Pred samega direktorja tovarne je bilo večkrat ostro avtoritativno postavljeno: »Daj brigadirja ali pa avtocesta ne bo pravočasno končana...« In potem sta direktor in delavski svet zavestno izročila brigadirja.

Kje so vzroki za to, da brigade niso bile pravočasno številčno (in sploh) v redu? Predvsem se je treba zavedati, da se je, tako kot na vseh področjih našega družbeno-političnega življenja, tudi pri organiziranju MDB pričela decentralizacija. Še leta 1962 je bilo organiziranih več brigad izključno pod okriljem CK ZMS, kasneje pa se je pričelo s pogumno decentralizacijo, tako da je bila 1964. leta celotna organizacija prenešana na občinske komiteje ZMS. Za CK in OK ZMS pa je bila, kot kaže, naloga s tem opravljena in se niso dovolj zavedali nadaljnje odgovornosti pri pomoči in usmerjanju občinskih komitejev pri pripravah lokalnih in zveznih brigad.

Tako na OK ZMS kot tudi na CK ZMS, ni bilo širšega kroga ljudi, ki bi se ukvarjali s problematiko MDB in pomočjo občinskimi komitejem. Ti so bili več ali manj osamljeni in so pri pripravah komajda držali glavo iznad vode. Samo en seminar za vodstva MDB nikakor ni mogel biti rešilni pas.

Potem pa, kot ponavadi, temu lahko dodamo še finančne težave. Za organiziranje MDB je veliko stroškov, CK ZMJ pa jih povrne le tretjino do polovice. Že tako podhranjeni občinski komiteji pa ne morejo nuditi toliko sredstev, da bi ta jamčila zadostno kvaliteto.

Naslednje, ki je bistveno vplivalo na (ne) uspešnost MDB v zadnjih dveh letih, so zelo slabi delovni pogoji na sami zvezni akciji. Pri tem se najraje zatečemo pod okrilje objektivnih težav. Na žalost lahko ugotovimo, da so temu krivi tudi organizatorji sami. Ali botruje temu objektivni vzrok, če je ob nalivih večina šotorov puščala vodo, da so morali brigadirji v Črni vodi v izredno ostrem podnebru (sicer smo pa Slovenci vajeni nanj) v velikih višinah spati pod šotori? Prav tako je bilo tudi s prevozi, ki so bili v Črni vodi organizirani kriminalno slabo, tako da celo za živino ne bi bili ustrezni. Pogosti so bili primeri, ko se zaradi pomanjkanja vode brigadirji več dni niso mogli temeljito umiti. Bo kdo rekel, da je to nergaštvo, če dodamo še to, da so bili tudi problemi s hrano (ta pa je vir energije, tako so nas učili pri biologiji). Ocena hrane od strani slovenskih brigadirjev, ki niso navajeni na ostre začimbe in izključno srbski jedilnik, je enotna: slabo.

Prigovori so bili tudi na slabe delovne pogoje (slaba organizacija dela, pomanjkanje strokovnega osebja).

In potem gremo s tako karakteristiko agitirat in utemeljevat nekaj s frazami, saj mladinci od sošolcev, ki so že bili v MDB, dobro poznajo situacijo.

To bi bili predvsem vzroki za nepravilnosti, neudeležbo v MDB.

Vendar pa sem še daleč od tega, da bi bil proti nadaljnjim mladinskim delovnim brigadam.

Samo, poskrbimo vsaj za osnovne življenjske in delovne pogoje. CK ZMS bi moral za nadaljnje organiziranje lokalnih delovnih akcij izdelati natančne zahteve, ki bi jih morala izpolnjevati vsaka akcija. Potreb-

no bi bilo usposobiti dobre komisije za NOB, ki bi lahko nudile občinam vsa potrebna pomoč.

Doslej je bilo pri pripravah premalo razgovorov z občinskimi skupščinami z mladinskimi specializiranimi organizacijami itd.

Na koncu lahko rečemo, da je neuspehu pri organiziranju MDB botrovalo nekakšno lenobno samozadovoljstvo mladinskih družbenih delavcev, prav zato vprašanje zaostritve discipline in odgovornosti tudi pri višjih vodstvih ZMJ ne bi bilo odveč.

Mitja Meršol

Vzpodbudna dejavnost društva fizikov

Društvo matematikov, fizikov in astronomov bo, kakor že prejšnja leta, tudi letos pričelo s predavanji iz fizike, ki so namenjena srednješolcem, profesorjem in sploh vsem, ki jih fizika zanima. Skupna tema ciklusa dvanajstih predavanj, ki bodo od 19.45 do 21.15 ure na katedri za fiziko vsak teden enkrat (v četrtek), pozneje pa celo dvakrat tedensko, je nihanje in valovanje. Razen poskusov iz srednješolske snovi so na programu tudi predavanja iz veje fizike, ki so samo delno povezana s programom srednje šolske fizike, so pa v sedanjem času v središču pozornosti. Pri tem bo poudarek pred-

vsem na najnovejših dosežkih znanosti v fiziki. Naj omenimo nekaj najzanimivejših tem: meglina, mehurna in iskrena celica, akustika in ultra zvok, zveza med dogodkom in zaznavo v svetu, resonanca in raziskovanje v fiziki.

Letošnji cikel je nadaljevanje že dokaj razvite tovrstne dejavnosti omenjenega društva, saj so prejšnja leta predavali o energiji, lani pa o gibalni in vrtilni količini. Največjo pozornost posvečajo ravnostnim poskusom iz srednješolske snovi, s katerimi se dijaki v pomanjkljivih šolskih kabinetih in ob pomanjkanju časa ne morejo seznaniti. Ker pa so opazili, da so predavanja že prvo leto vzbudila zanimanje tudi med drugimi ne samo med srednješolci, so jih lansko leto združili s predavanji iz veje fizike, ki so danes ob vsesplošnem razvoju znanosti in tehnike v središču pozornosti. Omenjena predavanja so tako postala priljubljena oblika dela tega društva, ki jih je prevzelo v svoj program z namenom, da popularizira fiziko in da pridobi zanjo čim večji krog ljudi, zlasti srednješolske mladine. Porast števila študentov fizike, zlasti tistih, ki se odločijo za pedagoško smer, kaže, da je bil osnovni cilj in namen dosežen, številni obisk pa dokazuje, da takšnih predavanj tudi iz ostalih področij še vedno primanjkuje.

S. Rutar

Učiteljiščniki na praksi

Prejšnji teden so dijaki 5. letnikov soboškega učiteljišča končali svojo 14-dnevno učno prakso. 81 mladih ljudi je dva tedna delalo na osnovnih šolah po vsem Pomurju in si pridobivalo izkušnje za nadaljnje delo.

Zavod za prosvetno pedagoško službo v Murski Soboti je skupno z upravitelji osnovnih šol skrbno proučil možnosti za učno prakso. Pereče vprašanje je bilo, kako razporediti teh 81 dijakov po osnovnih šolah Pomurja. Razporedili bi jih že lahko, toda praktikantom je bilo potrebno najti dobre mentorje, ki bi jim pomagali pri tem njihovem prvem resnejšem koraku v življenje učitelja — vzgojitelja mlade generacije.

Kakor vemo, kadrovske vprašanje na področju prosvete v Pomurju res ni pre-

več rožnato. Vsem, ki so skrbeli, da bi učna praksa potekala v redu, je bilo jasno, da dijaka praktikanta ne smemo poslati na šolo, kjer ne bi imel solidnega pedagoškega vodstva. Če bi to storili, bi pravzaprav naredili v bistvu večjo škodo kot korist.

Zavod za prosvetno pedagoško službo in ravnateljstvo soboškega učiteljišča sta storila vse, kar je bilo v njihovih močeh, da bi dijaki iz te prakse odnesli čimveč izkušenj.

Na vseh treh soboških osemletkah je bilo na učni praksi 27 dijakov. Ostali pa so bili na šolah v okolici Murske Sobotice.

Kandidati so dva dni hospitalirali in spremljali pouk, potem pa so deset dni tudi sami poučevali.

Namen prakse ni bil samo seznanjanje z učnim procesom, ampak so se kandidati seznanili tudi s šolsko samoupravo, administracijo ter spoznali vse dejavnosti, na šoli.

Učna praksa je nakazala tudi nekatere probleme, dijaki so odkrili vrzeli v svojem teoretičnem znanju.

Janez Konkolič

Po dolgih letih mladinski dom?

Ze vrabci čivkajo po strehah, da je zamisel za mladinski dom v Ljubljani že dosegla častitljivo starost. Samo malo po-brskajmo po prašnih časopisih in zasedili bomo, da je že leta 1952 pisalo: »KONČNO MLADINSKI DOM V LJUBLJANI«.

Danes pa pišemo leto 1965, dom pa je še vedno v oblakih sestankarsko cigaretnega dima. Bolje rečeno, tako je bilo vse do leta 1964. Šele povečan razmah mladinskega prestopništva in vedno večji vzgojni problemi so nas (in to je naša lepa kranjska navada) tako zbudili v oči, da se je stvar okoli mladinskega doma pomaknila z mrtve točke. Poleg retnega dima. Bolje rečeno, tako je mladinskih organizacij so se za idejo pričele zanimati tudi razne mestne institucije. Tako da danes lahko govorimo v mladinskem domu vsaj s kančkom realnega optimizma.

V letu 1964 je okrajni komite ZMS Ljubljana skupaj z nekaterimi specializiranimi mladinskimi organizacijami (PZS, klub mladih, ZTS) pristopil k izdelavi analize potreb tega mladinskega doma.

Po nekaterih predlogih, ki so jih dajali posamezniki in organizacije, so se zgoraj omenjene organizacije na razgovorih z okrajnim odborom SZDL, mestnim svetom in okrajno skupščino ustavile ob predlogu, ki je zaenkrat najugodnejši: Akademski kolegij. Del te stavbe že nekaj časa zaseda Pionirski dom, večino prostorov pa imajo na razpolago še vedno študentje za svoja bivališča in menzo.

Program mestnega sveta predvideva izdelavo študentov po svetovnem prvenstvu v hokeju na ledu v nove prostore (to je leta 1967), se pravi v nove stanovanjske kapacitete, ki jih Ljubljana gradi za sprejem tekmovalcev in obiskovalcev teh prireditelj.

S tem bi bilo rešeno vprašanje obstojnih prostorov, ne bi pa bil še rešen problem adaptacije, čeprav je pomoč s strani predstavnikov mestnega sveta tudi za to (vsaj načelno) obljubljena.

V novem mladinskem domu naj bi se po dosedanjih dogovorih združile tri institucije: Pionirski dom, ki v tej stavbi že domuje, klubski in drugi prostori za kulturno in razvedrilno dejavnost ljubljanske mladine (Klub mladih) ter sprejemni center za potujoče mlade turiste, za katere v vsej Ljubljani doslej še nihče niti s prstom ni mignil.

Dejstvo pa je, da okrajnega komiteja kmalu ne bo več. S svojim razpustom pušča vprašanje mladinskega doma na pol poti. Se bolje: na začetku poti. Prav zato se postavlja ta naloga še jasneje pred neposredno zainteresirane mestne občinske komiteje ZMS, prav tako pa tudi pred sam centralni komite ZMS in izvršni odbor Počitniške zveze Slovenije.

Pa ne, da bi sedaj spet na dolgo posedali po sestankih in mlatili prazno slamo. V najkrajšem času bi bilo treba imenovati gradbeni odbor, ki bi najprej skrbel za to, da se zagotovijo sredstva za

adaptacijo, in da se pripravijo potrebni načrti.

Ta gradbeni odbor naj bi bil sestavljen iz predstavnikov zainteresiranih organizacij (ZMS, PZS, kluba mladih) in predstavnikov samoupravnih organov (občinskih skupščin mesta Ljubljane in mestnega sveta) ter strokovnjakov.

Takoj po izdelavi idejnega projekta (zanj so pri IO PZS že zagotovljena sredstva v znesku štirih milijonov) pa bi lahko pričeli z glavnim načrtom, tako da bi po izdelavi študentov lahko takoj pričeli z adaptacijo.

Nikar ne čakajmo, da ob vsej pripravljenosti ne zamre iniciativa in prizadevanje mladine. Posebno še, če so občinske mestne skupščine in mestni svet pokazali zanimanje in pripravljenost za sofinanciranje.

Ne bi bilo lepo, če bi se naslov iz leta 1952 spet ponovil 1972. leta.

Mitja Meršol

herman vogel

diptihon

močen sem

V meni raste z nezadržano silo
čudno drevo.
Prej ali slej me mora raztrgati.
Pa me ne bo:
grabim ovenele vrane
in mu jih obešam na vejevje.
Veje se povešajo, lomijo se.
Moram se grozno smejati,
da ne dosežem korenik.

močen si

Vseeno je:
slédi komerkoli,
slédi sebi samemu
(ali pa:
ne slédi nikomur,
bičaj sebe samega,
ki pasje teka za tabo):
naposled boš moral
kakor toliko drugih
lizati nagrobnik (preteklost)
svojih staršev in prednikov,
lizati do poslednje kosti,
do poslednjega zrna.
Potem boš vedel:
ostane samo nič.

tone kuntner

ime ti je sonja

V začetku
je bila bolečina ...

Oči so tmeiti
in prste.
Reci,
da mrtvi ne vstajajo!
(Jutri je dan mrtvih.)
Pozabiva,
saj sva jih pošteno pokopala!

Več imam sreče.
Na meni poskušajo čudeže.
Jaz sem satanist
ali satan,
kakor hočeš,
samo ne joči preglasno,
sosed bo slišal,
rad te imam,
rad te imam ...

Dolgujeva si,
kar sem hotel.
Postala sva si
živi vesti.

Ime mi je Tone.

rado palir jutro

Neslišno uidem
iz širne temnice noči.
Veter me objame
in se ovije z mojimi lasmi.

Moja streha je
iz najčistejšega zlata.
Vrata moje hiše
iz ptičjih grl.

Reko tišine zaustavim
med sprevodi bilk.
S krili metuljev krasim
svoja topla ramena.

Kočijo zvonov pripeljem
na prebujene ulice,
kjer se ljudje trumoma
čudijo moji mladosti ...

evald flisar

labodji spev

prva

pesem je žalostna
ker gledamo parado sonca na ulicah
Spet se vrtinči narod na trate
spet kolesa beže v zasteklenih oknih
kot bi jim lastovke kri
darovale

A zame to ni več vprašanje
Opravil sem
dolgo molitev bogovom iz bron
le amen še moram povedati

Amen

za zvezde ki jih bo v noči
bronasti kajfež odpisal z neba
in za krono kostanjevih listov
ki jo bom hišam podaril
da bi se stresle
zbežale v gozdove
in amen
za toliko praznih besed
ki jih nikdar nisem znal zamolčati
pa je zmeraj bila
ena sama

beseda

a m e n

Ce bi to vedel ne bi skrival
bukovih senc in klockota lazurnih rek
padel bi v ulico in se prebodel z njo
da bi sence nad kamen žirsnile
in bi stekla voda hitreje
od belih koles

potem bi že zdavnaj končal molitev
ki ni izprosila ničesar drugega
kot parado sonca proti
kapelici

druga

pesem je žalostna
ker so rekli da pojdi po cesti do konca
in prideš do ulice kjer se vsa vrata odpirajo
v noč
Našel si ulico brez kandelabrov
odpahnil si vrata vsa vrata na desno in levo
in skozi vsa vrata naenkrat
si stopil

iz zemeljske krogle
v vsemirje in vrnil si veter iz kozmosa
vrnil si štrke in spet si postavil topole ob cesto
(morda se povrneš tedaj bi jih gledal
vihrava telesa kako se bore proti nebu)

Obkrožil si tisoč svetovij izgubil si sonce in zvezde
tam daleč več niso poznali vsemirja
tedaj si obrnil milijardne korake in vprašal
voščost

kam

Pa je rekla da pojdi po zvezdah do konca
in prideš do ulice kjer se vsa vrata odpirajo
v dan
Našel si ulico brez meteorjev
odpahnil si vrata vsa vrata na desno in levo
in skozi vsa vrata naenkrat
si padel

dva metra pod zemljo

tretja

pesem je žalostna
Tam na jugu kjer veter umolkne pozimi
reke tolčejo v betonski jez
in iščejo pot v oleandrove sanje

tam na jugu kjer spijo nevihte
so vstale goré iz globine
in blisku odrezale jezik

Zato je zdaj tiho
in mirno
in sneg naletava čez polje se v dole usipa
in v beli pokrajini se zgane pika
pogleda v nebo

in s krili ptičev
pošlje voljo
rekam
da bi jez pretolke
in se zlele
d a l j e

sneg naletava se v dole usipa
v beli pokrajini miruje črna pika
nikomur naproti

ker je vseeno kje leži
kje se v krogu premika in kje nazadnje otrpne
ker je pika
nikogar ne moti
zato bodo lastovke večna legenda

franci zagoričnik

inkantacija odre

Vajenec, ki je opustil uk obrti,
vsega te je naučila zora, da bi bil pesnik,
pa tu je še en izvir v Schwarzwaldu
naše ljube najpečeje,
vsekakor tudi dolga resa, neznan začetek,
kadar se vračamo proti koncu. Še
Tisto dekletce, ki te je ljubkovalo,
je zabrisal oreč s svojimi stopinjami.
Kamenje je posrkalo imena tvoje mladosti, a
Vedno znova se prebijaš skozi neke ruševine.
Pomalem izhlapevaš, ampak še si tu,
nevzdržni ukaz, ki te sili v izginevanje,
zato da ostajaš sam svoj zaostanek,
odmev zastražovanemu kričanju
za železnimi vrati, -zapah svojim čeljustim,
in kadar se osujejo zobje, si zadosti upognjen,
Djerdap. Ampak zares lepo ime je Reztja,
ali pa Ljubljana. Najlepše pa je tvoje, ki ga
ne bom imenoval za ta porog poeziji,
ki je ta čas dvajsetega stoletja
in vse do zdaj z mojo pametjo
in s tvojimi koleno vred.
Lepo vzemi globus, da ti ne pade,
in imenuj kraje vse po vrsti,
ki so severno in južno od vzporednikov.
Dahni s svojim zametnim utripom
imena rek, da bodo živahneje prenašale
tovore tvojih neoplojenih mrtvecev.
Potem bova lahko začela od konca.
Mogoče bova potem začela molčati
in že bodo besede grude prsti
in ne bodo drugega kot samo prst,
ki jo nekoč preorje kakšen plug
ali vtisne vanjo stopinje kakšna pot
ali se kdo drug nasiti z njo
in spregovori namesto mene
ljubim te ali prst,
ti ali bogve katera oblika trajanja
Prej trave in seveda mleko
na vsak način pa sredozemlje
balkan zgornji kot levo.

vladimir gajšek vrane

v orumenelih hišah pozabe
stapujejo vrane
črno oblečene
obrazе skrivajo v žalne tančice
o lepi gospodje v smokingih

blizu je človeška prefektura
ob zaprtem zidu z enimi samimi
železnimi vrati
in bitje v rdeči krinki meče
drhteča še topla telesa
na ulico
človeški obrazi nekoč polni strahu
so tako slovesno brezbrizni
spijo
ne jokajo več

V pobarvanem krogu časa
zatemnijo vrane nebo
oni so mrtvi
ničesar ne čutijo
ne mislijo
ne spoznajo
ne storijo

potem jih torej te živali kljujejo
dobesedno jim pijejo mozeg
najlepši kosi so za kralja
za starega čarovnika
ki pregleduje statistiko mrtvih
potem torej te živali
konservirajo v tovarnah meso
za slabe suhe čase
in molijo da takih časov sploh
nikoli ne bi bilo
da bi gospod bog očevali njih blaginjo
na vekov veke
upajmo da je bog dober
in za nepremagljivim zidom pomislite
sije nesramno julijsko sonce
in ljudje tega sploh ne vedo pomislite
oni so na campingu ob reki
in zopet čez nekaj ur bežijo mimo
mimo mimo zidu
nekateri se morajo zgledati v prefekturi.

UNESCO V KONGU

Konec leta 1960 v Leopoldvillu nihče ni vedel, kje bi se lahko v Kongu odprle srednje šole; in če se sploh lahko. Kljub temu da je bilo jasno, da bi se šole morale odpreti, pa nihče ni vedel, koliko bi bilo potrebno profesorjev, da bi bil mogoč reden začetek šolskega leta.

Kakor vse druge javne službe je bilo tudi šolstvo žrtev politične in vojaške negotovosti vse od prvih mesecev nove neodvisne republike. Tisoče evropskega tehničnega in strokovnega osebja je zapuščalo deželo — profesorji, zdravniki, juristi, uradniki, novinarji, inženirji, trgovci in industrialci — in le posamezni kongoški specialisti so ga mogli zamenjati.

Na poziv kongoške vlade so poskušali Združeni narodi s svojimi specialnimi agencijami zapolniti nastalo praznino. Obširen program, ki je pokrival skoraj vse veje dejavnosti v deželi, je bil pripravljen (skupaj s sodelovanjem prebivalstva) julija in avgusta 1960. Sodelovanje je kmalu postalo tako obsežno, da predstavlja enega najznamenitejših prizadevanj, te vrste, kar jih je kdaj bilo na mednarodnem nivoju.

V tistem delu načrta, kjer je delal UNESCO, je najbolj nujno terjati rešitev problema srednjih šol. Torej, praktično kongoških profesorjev sploh ni bilo, hkrati pa se tudi ni vedelo, koliko od belgijskih profesorjev, ki so bili na poletnih počitnicah v Evropi, se je vrnilo.

Čeprav so bile potrebe po maturantih zares velike — tako v vladi kakor v industriji in na vseh drugih področjih, se je število vpisanih le počasi dvigalo. Leta 1960 je maturiralo samo 152 Kongožancev.

V osnovnem šolstvu problem ni bil nič manj pereč, vendar se je tu bolj pojavljala njegova kvalitativna, kakor pa kvantitativna plat. Po uradnih statistikah je bilo v Kongu leta 1960 blizu milijon in pol otrok v osnovnih šolah. Šolalo se je 71,5 odstotka otrok med petim in štirinajstim letom, kar predstavlja enega najmočnejših razmerij v vsej Afriki. Vendar pa je bil pouk le na 3500 šolah (od 16.000) zadovoljiv, kar pomeni, da je 70 odstotkov vpisanih učencev zapuščalo šole, ne da bi pouk končali, se pravi, da se v njih niso seznanili z najnovejšim. Le 9 odstotkov učencev je končalo šestletni cikel osnovnega šolanja.

Podobna situacija je bila tudi v domeni znanosti in informacij, ki je bila ravno tako v območju UNESCO: mnogo evropskih novinarjev je zapustilo deželo in tistih nekaj Kongožancev, ki so bili vsaj malo izurjeni v novinarstvu, so morali na nekatere položaje v novi vladi. Tako sta radio in tisk padla v roke posameznim grupam, ki niso imele največkrat prave poklicne izobrazbe in celo niti osnovnega poslušala za kulturo.

Da bi rešil problem srednjega šolstva, je UNESCO pomagal kongoškim osebnostim organizirati profesorje iz tujine in osnovati nacionalni pedagoški inštitut, kjer bi se šolali kongoški profesorji.

Na začetku je to organiziranje le počasi napredovalo, vendar je UNESCO kmalu uspel poslati v Kongo 66 profesorjev, prvič pozimi 1960/61. Z določenim številom belgijskih profesorjev, ki so prostovoljno ostali na svojih delovnih mestih (v bilateralnem programu tehničnega sodelovanja), so uspeli znova odpreti ali pa obdržati precej šol, ki bi jih sicer

morali zapreti ali pa v njih omejiti število razredov.

Za šolsko leto 1962/63 je s pomočjo UNESCO prišlo v Kongo 556 profesorjev, kar je približno tretjina vzgojnega zbora na kongoških šolah. Ti profesorji delajo pod nadzorstvom kongoške vlade, vendar prispeva UNESCO tretjino njihove osnovne plače v tuji valuti, kar je približno 1200 dolarjev na leto.

Med omenjenimi profesorji je zastopanih petindvajset narodnosti. Največ je Haitijcev; sledijo Belgijci, Francozi in Libanonci. Profesorji pa so prišli tudi iz Španije, Italije, Združene arabske republike, Sirije, Grčije, Afganistana, Poljske, Kanade, Hondurasa, Vietnama, Združenih držav, Norveške, Švice, Kitajske, Luksemburga, Mehike, Ruande, Združenega kraljestva, Kolumbije in Švedske. Po različnih sposobnostih je bilo nič manj kot ducat po učiteljskih zborih, petnajst pa na gimnaziji v Gomi.

Kljub težavam v vsakdanjem življenju — posebno s stanovanji in s prehrano — so se vsi ti različni profesorji združili v prizadevanju, ki so nanj lahko ponosni. Nekateri med njimi so se že lepo uveljavili.

Prevedel A. I.

P. s.

Objavljamo prevod članka Garry Fullertona, ki je bil objavljen v Courier de l'Unesco. Problematika, ki jo obravnava, je aktualna prav sedaj, ko smo čitali, da je Combe sovražno razporejen do nekaterih vidikov pomoči svetovne organizacije Kongu.

RAZPIS

ZSOTK razpisuje medfakultetno prvenstvo ljubljanske univerze, visokih in višjih šol v ROKOMETU za leto 1965. Tekmovalo se bo na igriščih zavoda ing. Stanka Bloudka v Tivoliju. Tekmovanje bo potekalo predvidoma ob petkih popoldan po pravilih RZJ, po liga sistemu. Vsaka fakulteta, visoka in višja šola lahko prijavi eno ekipo. Rok za prijavo ekipe je četrtek, 25. marca 1965, do 14. ure v prostorih ZSOTK. Zrebanje in razpored prvega kola bo istega dne ob 14. uri prav tako v prostorih ZSOTK.

Zmagovalna ekipa prejme pokal ZSOTK in naslov medfakultetnega prvaka v rokometu za leto 1965.

OBVESTILO

Na podlagi natečaja, ki je bil objavljen v Tribuni dne 25. 2. 1965, je predsedstvo UO ZSJ izmed desetih kandidatov za kontaktne štipendije izbralo naslednje:

za Gdansk — Marjana Svetličiča, študenta III. letnika ekonomske fakultete, Leopolda Jeseneka, absolventa ekonomske fakultete;

za Göttingen — Janeza Kureta, študenta IV. letnika ekonomske fakultete in Iva Vajglja, študenta IV. letnika biotehnične fakultete.

Mednarodni odbor ZSJ

Nepismenost v sodobnem svetu

(Nadaljevanje iz prejšnje številke)

Politika in nepismenost

Te faktorje, ki smo jih sedaj analizirali, bi lahko spravili pod skupni imenovalec: stopnja ekonomskega razvoja neke države, saj so vsi trije tesno povezani z ekonomsko osnovo, ali pa je — kot na primer industrializacija — sestavni del ekonomske osnove družbe. V določenem smislu pa moremo govoriti tudi o politiki kot činitelju analfabetizma, kar je seveda v zadnji konsekvenci spet pogojeno z ekonomiko. Tu bom na kratko omenil socialistične države v prvih letih po zmagi delavskega razreda, najbolj progresivne dežele v razvoju in rasno diskriminacijo, ki je najbolj jasno vidna v Južnoafriški republiki.

Ob zmagi proletariata so bile današnje socialistične države tako imenovanega vzhoda precej zaostale. Sovjetska zveza je na primer imela pred prvo svetovno vojno 73 odstotkov nepismenih. Po oktobrski revoluciji oziroma po končani državljanski vojni se je pričela velika akcija za opismenjevanje ljudi, ki je potekala vzporedno z gospodarsko graditvijo in v nekem pogledu jo je celo prehitela. To prehiteno je bilo tudi v tem pomenu, da ni bilo še dovolj razvite ekonomske osnove za tako velik prosvetni podvig. Približno isto smo doživeli po revoluciji tudi pri nas in v ostalih socialističnih državah. Mladina je s prostovoljnim delom gradila šole in pomagala pri pouku analfabetov.

Zadnji dogodki v Alžirji, Združeni arabski republiki in drugod kažejo nekatere elemente za zaključek, da politika na področju opismenjevanja presega materialno bazo. Prišlo je do mobilizacije subjektivnega faktorja, zlasti mladine, ki pomaga pri izgradnji šol, oni, ki pa so izobraženi, pa pomagajo pri analfabetičnih tečajih. Politična akcija torej kulturno dviga množice, hkrati pa ustvarja pogoje za hitrejši gospodarski razvoj, saj je ta nemogoč v pogojih velike prosvetne zaostalosti.

V obeh primerih je politika imela pozitivno vlogo na družbeni in kulturni napredek. Rasna diskriminacija v Južnoafriški republiki pa pomeni glavno oviro za kulturni in ekonomski razvoj črnega prebivalstva, ki je v veliki večini. Seveda je ta politika usmerjena in utemeljena v ekonomskih koristih bele manjšine, oziroma v izkoriščanju črncev. Tako je v tej državi bila leta 1918 nepismenost belega prebivalstva samo 2 odst., nepismenost črncev pa je leta 1946 bila 72,4 odstotka. To lepo kaže, kam vodi rasna politika v pogledu prosvete. Črnce lahko izkoriščajo le, če so neizobraženi in obratno; nepismeni morajo ostati zato, ker so ekonomsko izkoriščani. To povezanost je hotel dokazati tudi Hitler, saj je imel v načrtu, da za slovanske narode vpelje samo najnujnejšo izobraževanje, ki bi bilo nujno potrebno za njihovo ekonomsko zaslužljivost.

Nepismenost in razvoj

Prebivalstvo, ki ne zna brati in pisati, je izločeno iz političnega in kulturnega dogajanja v posameznih deželah, v ekonomskem pogledu pa je več ali manj odkrito v izkoriščanem odnosu. V svoji gospodarski aktivnosti — to se pravi zlasti v kmetijstvu — ne more slediti tehnološkemu napredku v sodobnem svetu. Pogosto ne razumejo modernih ukrepov državne kmetijske politike in se upirajo napredku v proizvodnih metodah, ker so jim nepoznane. V politiki v ožjem smislu pa kaj lahko postanejo orodje v rokah tistega, za katerega delajo. To dokazujejo primeri iz nekaterih latinsko ameriških držav. Na takšnih osnovah so vsi pogoji za nastanek in obstoj različnih diktatur. Življenjsko obzorje je za analfabete dejansko ozka lokalna skupnost, saj se ne morejo posredno vključiti v širši politični prostor in čas. Skratka, nepismenost je velika ovira za hitrejši in progresivnejši razvoj nerazvitih držav in ozemelj. Dejavnost za odpravljanje nepismenosti je torej istočasno tudi prispevek, hote ali nehoče, k večji vlogi proizvajalca v družbenem dogajanju v vsaki deželi.

To so dobro vedele tudi (bivše) metropole, ki so v času klasičnega kolonializma skoraj popolnoma zavrgle skrb za šolanje domorodnega prebivalstva v kolonijah, danes pa se to kaže tudi v politiki bilateralne ali blokovsko oparvane pomoči nerazvitim deželam. Tako so na primer države — članice evropskega sklada za razvoj prekomorskih ozemelj — FEDOM — v letu 1960 namenile kredite afriškim pridruženim članicam Evropske gospodarske skupnosti, ki so bili po sektorjih razdeljeni tako, kot kaže naslednja tabela.

Sektor	Odstotek vseh kreditov
Infrastruktura	41
Sanjarna oprema	16
Proizvodnja	15
Izobraževanje	11
Ostalo	17

Tabela je povzeta po knjigi J. Stanovnik: Nevezane dežele v svetu ekonomskih blokov CZ, Lj. 1962, stran 56. Iz nje vidimo, da je bilo za izobraževanje namenjeno najmanj sredstev, skoraj 4-krat manj kakor v infrastrukturo. To kaže, da zahodne države niso bistveno spremenile svojih odnosov do dežel v razvoju. Zato je toliko bolj pomembno prizadevanje, da ekonomsko pomoč daje OZN oziroma v našem primeru UNESCO.

Ta ugotovitev o deležu pomoči za izobraževanje pa je seveda samo ena stran problema. Druga je verjetno še bolj pomembna in hrati še bolj zaskrbljujoča. Tabela namreč kaže, da je za proizvodnjo odmerjenih skoraj enako sredstev kakor za šolstvo. V tem pa je ravno osnovni pomen te tabele.

Razvite zahodne kapitalistične države dajejo največji delež svoje pomoči nerazvitim deželam v izgradnjo tako imenovane infrastrukture — ceste, železnice, pristanišča, energetika itd. — in v tako imenovano človeško infrastrukturo: šolstvo, zdravstvo in ostale socialne službe. Pomoč za graditev industrije pa je zelo majhna ali pa nepomembna. To kaže, da skušajo zahodne kapitalistične države še vedno v deželah v razvoju ustvariti samo materialne in človeške pogoje za nadaljnje izkoriščanje svetovnega juga, bodisi posredno ali pa neposredno, izkoriščanje v samih nezadostno razvitih deželah preko investicij kapitala ali pa izkoriščanje preko mednarodnih trgovinskih in drugih ekonomskih odnosov.

Kje je rešitev?

Iz vsega, kar smo povedali, bi mogli zaključiti v ugotovitvi, da je nepismenost problem, ki po svoje odraža razvoj sveta v zadnjih dveh stoletjih. Nepismenost svetovnega juga je eden od vidikov kolonializma, to se pravi mednarodne eksploatacije. To izkoriščanje pa je osnovano na delitvi dela, ki so jo zahodne dežele vsilile ostalemu svetu. Ta kapitalistična mednarodna delitev dela se kaže v tem, da so nekdanje metropole visoko industrializirane, dežele svetovnega juga pa so surovinski privesek industrijskega zahoda.

Torej je reševanje vprašanja nepismenosti v sodobnem svetu najtesneje povezano s celim spletom mednarodnih odnosov, posebno še z odpravljanjem sedanje mednarodne delitve dela. V zadnji konsekvenci bi mogli reči, da je opismenjevanje milijonskih množic na svetu nujno povezano z industrializacijo svetovnega juga. Nerazvite dežele pa same nimajo dovolj možnosti za to. Mednarodna skupnost jim mora nuditi pomoč za njihov ekonomski, socialni in kulturni napredek oziroma pospešeni razvoj. Mednarodna pomoč deželam v razvoju je torej imperativ časa. Kakšni naporji bodo potrebni za opismenjevanje današnjih analfabetov na svetu, pa nam pokaže podatek strokovnjakov, da je za elementarno znanje branja in pisanja vsakega analfabeta potrebnih najmanj 200 do 300 ur pouka. Znatni brati in pisati pa pomeni šele prvi korak v kulturni in splošni razvoj posameznika. Prizadevanja za odpravljanje nepismenosti v najrazličnejših krajih sveta so torej objektivno usmerjena v družbeni napredek sveta.

Pavle Celik

Več pozornosti delu po fakultetah

Pretekli teden je bil v predavalnici agronomske fakultete redni letni občni zbor akademskega planinskega društva, ki je znova pokazal, da je društvo vse preveč enostransko usmerjeno. Dejstvo je namreč, da posvečajo planinci na univerzi vse premalo pozornosti organizacijskim problemom, saj se skoraj vsa njihova aktivnost suče okoli že tako dobrega alpinističnega odseka in organiziranja izletov, ki pa vse tako dolgo, dokler bodo organizirani v okviru univerze, ne bodo naleteli na večji odziv ljubljanskih študentov — ljubiteljev planin. Pozdraviti je treba sklep občnega zbora, da se planinska kočja v Tamarju, vrne planinski zvezi Slovenije, saj je njeno upravljanje v veliki meri hromilo delo že tako maloštevilnega odbora društva, saj s tem ne bo nihče prikrajšan, društvo pa se bo lahko v večji meri posvetilo ostali dejavnosti.

Menim, da bomo dočakali pravi razrast planinskega društva šele takrat, ko bomo dejavnost decentralizirali in jo prenesli na fakultete, saj vemo, da sta aktivnost in zanimanje največja tam, kjer obstaja grupa zainteresiranih študentov, ki skupaj živijo, delajo, (študirajo) in se tako najbolj poznajo. Zato morajo tudi

planinci pričeti misliti na ustanavljanje skupin po fakultetah — za začetek naj bodo to specializirane grupe v okviru športnih društev, ker so ta organizacijsko najmočnejši tovrstni aktivni po fakultetah. S tem bomo poleg porasta števila članstva širili tudi materialno bazo, saj bodo te skupine dotirane tudi s fakultetnih proračunov. Tem in še drugim problemom, ki so bili v poročilih sicer nakazani (kadri, propaganda), bi morala razprava posvetiti največ pozornosti, vendar sta žal razpravljala predstavnik predstava UO ZSJ in predsednik Planinske zveze Slovenije.

Če naj bi bil občni zbor informiranje delegatov o izvršenih akcijah in volitve novega odbora, bi lahko rekel, da je občni zbor uspel. Ker pa menim, da mora le-ta biti pregled dela v manjši meri in delovni dogovor v večji meri, njegovo bistvo mora biti razprava, ki naj skuša najti rešitve najaktualnejših problemov, moram reči, da ni dosegel svojega namena. Utrujajoče branje cele vrste poročil nas je sicer seznanilo z dokajšno aktivnostjo tako od izletov in predavanj preko odprav v tuja gorstva propagande do dejavnosti gospodarskega odseka, ven-

dar menim, da bi odbor napravil veliko uslugo samemu sebi, če bi ciklostirana poročila prej razposlal delegatom, saj bi s skoraj dveurnimi poročili ne omrtil za razpravo dokaj nezainteresiranih delegatov. Obenem pa bi ti imeli možnost, da se na podlagi prebrane gradiva za razpravo pripravijo, saj vemo, da je naša stara slabost, da nepripravljeni neradi razpravljamo. Čeprav je bila okvirna vsebinska orientacija delno razvidna iz poročil, menim, da bi moral odbor predložiti v razpravo tudi okvirni program dela, ki bi moral biti, seveda če bi bil sprejet, zadolžitev novo izvoljenemu odboru. Čeprav moramo ideje, da je bilo poročilo alpinističnega odseka spremljano z barvnimi diapozitivi, pohvaliti. Menim pa, da so organizatorji že sami uvideli napako, saj bi bilo mnogo primernejše, da bi barvne diapozitive predvajali po zaključku občnega zbora.

Upam, da društvo mojih nekoliko kritičnih pripomb na račun predvsem organizacijskih stvari ne bo razumelo napačno, saj so pisane predvsem z željo, da tudi tej dejavnosti najdemo pravo mesto v vsakdanjem izkoriščanju študentovega prostega časa. Kljub vsem organizacijskim pomanjkljivostim, moramo namreč poudariti, da je bilo delo društva dokaj pestro in raznovrstno, naporji za iskanje novih oblik pritegnitve študentov so spodbudni, vendar menim, da je društvo v okviru univerze že doseglo svojo kulminacijo, zato je in mora biti naslednja etapa — prenos dejavnosti na fakultete.

S. Rutar

Slaba udeležba

Pred dnevi je priredilo študentsko športno društvo na medicinski fakulteti svoje interno smučarsko prvenstvo v Kranjski gori. Prvotno je bilo tekmovanje sicer napovedano na Španovem vrhu nad Jesenicami, vendar so se organizatorji v zadnjem trenutku odločili za Kranjsko goro, ker je bil dostop na Španov vrh zaradi vremenskih neprilik otežkočen. Sprememba v zadnjem trenutku pa je bila vzrok za vrsto težav, na katere je naletel organizator. Naj omenimo, da je progo pripravil Borut Zajec šele nato, ko so steptali 75 cm novo zapadlega snega.

Ker je športna aktivnost na medicini dokaj razvita in ker je posebno za smučarje zanimanje, pomeni udeležba 15 tekmovalcev in 3 tekmovalk majhno razočaranje, vendar je treba omeniti, da je zjutraj ob odhodu v Ljubljani deževalo in si je tako marsikdo v zadnjem trenutku premislil, saj je bilo prijav precej več. Tekmovali so v slalomu na progi, ki je imela 32 vrtic in sicer dvakrat. Po pričakovanju med moškimi Boštjan Bebler (3. letnik) ni imel prave konkurence in je zmagal z rezultatom 60,2 pred Stefanom Kopačem (3. letnik) 62,9 in Deleo (2. letnik) 64,9. V tekmovalcu moških sta nastopila tudi dva zdravnika asistenta, ostali prijavljeni fakultetni učitelji pa se verjetno zaradi slabega vremena niso pojavili na startu. V tekmovalcu žensk je bilo ob odsotnosti Majde Marinko pričakovati zanesljivo zmago ambiciozne Lenke Ledinekove, ki pa je v želji čim učinkoviteje zaključiti svojo vožnjo in doseči toliko let pričakovano zmago pretiravala, padla, pozneje izpustila še vratca in bila seveda diskvalificirana. Zmagala je Konec Marinka 96,4, za njo pa se je uvrstila Milavec.

Ob zaključku naj omenimo, da je bila organizacija z ozirom na težke pogoje sicer zadovoljiva, vendar se nikomur ni zdelo vredno izračunati niti časov, čeprav je bilo vsega skupaj 18 tekmovalcev, tako da bodo tekmovalci svoj plasma izvedeli šele iz Tribune, potem ko je pisec po naključju »dešifrirala« znake iz papirja, ki bi sodil vse drugam kakor v arhiv športnega društva.

S. R.

Go-cart na poti afirmacije

Go-cart ena najmlajših in najatraktivnejših moto športnih panog je pri nas dosegla veliko popularnost. Dirke, ki so jih v preteklosti prirejala razna avtomoto društva, je vedno spremljalo več tisoč gledalcev.

Obiskali smo enega najmočnejših jugoslovanskih go-cart klubov, Moste. Klub je vključen pri avto-moto društvu Moste. »Kdaj je vaš klub pričel z aktivnim udejstvovanjem,« smo vprašali predsednika kluba in aktivnega tekmovalca Jožeta Vovka?

»Začetki go-carta segajo v leto 1961, ko je član našega kluba Milan Muhič, napravil strojček podoben go-cart vozilom. Ta stroj je imel seveda številne pomanjkljivosti. Ena največjih je bila majhna kubatura, le 50 ccm. Prvikrat je Muhič nastopil s svojim vozilom aprila 1962 v odmoru centno hitrostnih dirk. Nastopilo je še 20 go-cart dirkačev iz vse Slovenije. Naš član je na tem tekmovalcu zmagal. Isto leto smo kupili še dva 50 ccm stroja, za katera smo dali 300.000 dinarjev. To so začetki go-carta pri nas. S prvimi tekmovalci doma smo pričeli v letu 1963, ko smo priredili meddruštvene dirke, kasneje sta sledili še dve mednarodni dirki. Prvega tekmovalca pa se gotovo spominjate. Priredili smo ga v Tivoliju.«

»Na katerih strojih ste pričeli voziti, oziroma vozite, in kateri so najbolj primerni za dirke?«

»Prvi go-carti, ki so se pojavili na naših dirkališčih, so bili 50 ccm. Izdelala pa jih je tovarna Tomos iz Kopra. Vendar so ti stroji neprimerni za dirke, zaradi svoje počasnosti (okrog 30 km na uro) in teže. Italijanska vozila 100 ccm so na primer še enkrat lažja ter precej hitrejša od Tomosovih. V letu 1962 so si naši predstavniki ogledali prve mednarodne dirke v Kopru. Takrat smo šele videli prava dirkalna vozila. Spoznali smo, če hočemo resneje pričeti z go-cart tekmovalci, moramo najprej nabaviti kvalitetne stroje.

Najboljši go-cart so izdelale italijanske tovarne. Tovarne so večinoma koncentrirane v Milanu, kot Comet Italiana (izdeluje stroje Comet), Tehnokart (Parilla). Fimas (Saetsa) Rumi in tako dalje. Da so italijanski stroji res kvalitetni, kaže dejstvo, da je svetovni prvak v go-cartu Amerikanec Allen Scott vozil s cometom in z njim osvojil naslov svetovnega prvaka. Tudi mi vozimo večinoma na teh

strojih, kajti leta 1963 smo v Italiji kupili dva cometa, sactto in dve parilli.

»Zanima nas, kako popravljate go-carte in ali imate na razpolago dovolj rezervnih delov?«

»Vprašanje je povsem na mestu. Znano je, da ima večina dirkačev tako cestnih kot speedway itd. velike težave z rezervnimi deli. Pri nas je nemogoče dobiti kakršnekoli rezervne dele. Nam na primer zelo primanjkujejo specialne svečke, ki se celo v Italiji težko dobe. Prav tako ne moremo dobiti rezervnih glavnih ležajev. Poskusili smo že z ležaji Metalke, vendar so se izkazali kot neuporabni. Te dele dobimo le, če turiste, ki gredo v Italijo, naprosimo, da nam jih prinesejo. Na ta način pa seveda ni uspeha. Velike težave imamo tudi zaradi pomanjkanja denarja. Tako so stroji, na katerih dirkamo pravzaprav privatna lastnina posameznega dirkača in imamo toliko dirkačev, kolikor je strojev.«

»Kljub težavam, ki vas tarejo, ste dosegli lepe uspehe tako v tujini kakor doma.«

»Ti uspehi so pravzaprav relativni, ker je zelo malo uradnih tekmovalj, na katerih sodelujemo. Z najboljšimi na svetu se namreč sploh še nismo srečali (Amerikanci, Francozi itd.). Sodelovali smo le na nekaterih dirkah pri nas doma, kjer smo tekmovali z Italijani in Avstrijci. Italijani so sicer med najboljšimi na svetu, saj je njihov predstavnik na svetovnem prvenstvu dosegel drugo mesto. Tega dirkača pri nas seveda nismo videli. Naši uspehi so kljub temu zelo pomembni. V Grazu sem bil leta 1962 v mednarodni konkurenci prvi v kategoriji 100 ccm. Zelo dobro uvrstitev smo dosegli tudi na mednarodnih dirkah v Mostah, Zagrebu, Villachu in Celju. Naši najboljši so bili: Zivec, Smerdel, Jelenko itd.«

»Na katerih dirkah boste letos sodelovali?«

»Sodelovali bomo na vseh tekmovalnih v Sloveniji ter v Zagrebu. Na ostala tekmovalja ne vem, če bomo lahko šli zaradi finančnih težav, tako npr. ne vemo, če bomo lahko startali na prvem državnem prvenstvu, ki bo letos v Beogradu. Sodelovali pa bomo na mednarodnih dirkah v Milanu, kjer se bomo srečali z elitno italijanskih dirkačev.

Omenili ste, da je želja vaših dirkačev, da bi katerakoli tovarna prevzela pokroviteljstvo ter vam vsaj delno finančno pomagala?«

To si vsekakor vsi želimo, vendar vprašanje je, kdo bi hotel prevzeti pokroviteljstvo nad nami. Tovarna Comet Italiana iz Milana se je zelo živahno zanimala za nas po uspehih na mednarodnih tekmovaljih. Upamo, da nam bo uspelo navezati tesnejše stike z njo.

S. Zlatler

Zakaj tako?

Od 5. do 7. marca bi morale biti na Zelenici nad Tržičem državno prvenstvo v alpskih disciplinah za leto 1965. Prvenstvo so zaradi obilnih snežnih padavin, vetra in megle, preložili na kasnejši termin. To je bil sklep organizatorjev in predstavnikov Smučarske zveze Jugoslavije, ki so prisostvovali prvenstvu. V konferenci za tisk so posebej poudarili, da je bila organizacija oziroma predprava na tekmovalcu vzorna. Predstavnik SZ JVLadimir Kolar je obljubil prizadevnim organizatorjem, da bodo lahko ponovno organizirali prvenstvo. Nov termin je bil od 27. do 29. marca. V ponedeljek, 8. marca, pa smo v našem eminentnem športnem časopisu prebrali vest, ki je vse ljubitelje smučanja, še bolj pa organizatorje iz Tržiča, zelo presenetila. Prvenstva na Zelenici letos ne bo. Organizacija bodo haje ponudili makedonski zvezi, ki bi organizirala prvenstvo na Popovi Sapki na Sar planini v času od 10. do 11. aprila. V tem času je na Popovi kapki običajno tekmovalje »Sarplaninski kupa«. Letos bi to tekmovalje nekoliko spremenili, spremenil bi se naziv: XX. jubilejno prvenstvo Jugoslavije v alpskih disciplinah. Ne vemo sicer, kaj je napotilo predstavnike smučarske zveze Jugoslavije, da spremene svojo prejšnjo odločitev, da organiziranje prvenstva ponovno ponudijo SK Partizan Tržiču, toda to je kljub vsem vzrokom nekorektna odločitev. S tem seveda ne mislimo reči, da Makedonci niso sposobni organizirati prvenstva. Nikakor ne. Toda ponovna organizacija je bila obljubljena Tržiču in to iz ust predstavnika našega najvišjega smučarskega foruma.

Poleg tega organizacija, ki bi jo poverili drugim, meče slabo luč na Tržičane, za katere kljub pohvali, kot kaže, niso bili sposobni organizirati prvenstva. Tako misli večina ljudi, ki je brala obe odločitvi SSI. Sicer pa pri nas to ni nič novega. Prvo obljubiti enemu, nato spremeniti odločitev, pa poveriti organizacijo drugemu, je pri nas že ustaljena praksa. Prav te dni smo prebrali v vsem športnem časopisu, da so se na Finskem pojavili reklamni lepaki, po katerih je organizator svetovnega hokejskega prvenstva leta 1966 mesto Zagreb. Ne vemo sicer, kdo si je privoščil to neslano žalost, ko vsi vedo, da je organizacija poverjena našemu mestu, toda to je zopet eden mnogih primerov nekorektnih odnosov.

Skrajni čas je, da prenehamo s tako prakso, kajti s tem zapravljamo svoj in tuj ugled.

S. Z.

Spremembe v delu ZŠOTK

Zveza študentskih športnih organizacij za telesno kulturo je po daljšem počitku (več kot mesec dni) pred dnevi zopet pričela z aktivnostjo. Poleg mednarodnega smučarskega prvenstva univerze so že pričeli s preostalimi koli liga tekmovalj v odbojki in košarki.

Ker so sekretariat ZŠOTK deloma pa tudi neupravičeno, kritizirali zaradi popolnega mrtvila v času počitnic, je bil pred dnevi sestanek upravnega odbora ZŠOTK, katerega namen je bil, najti pot iz krize, v katero so zašli. Izkazalo se je, da je bil sekretar, ki je sicer gonilna sila Zveze v počitnicah, kot študent VSTK na svoji obvezni praksi na smučanju, ostali pa so navajeni njegove iniciative počivali. Na zahtevo predsedstva UO, ki ga je začelo športno mrtvilo vznemirjati, so napravili kadrovske spremembe. Dosedanji predsednik Peter Ogorelec, sicer zelo prizadeven aktivist, je zaradi preobremenjenosti prevzel mesto podpredsednika, na njegovo mesto pa so izvolili Francija Koglota, študenta medicine, saj menijo, da bo tako njegovo ambicioznost in prizadevnost bolje izkoristili.

Ker so bile nekatere fakultete kljub opozorilom pri upoštevanju razporedov liga tekmovalj še vedno neresne, so sprejeli nov pravilnik za tekmovalja ZŠOTK. Vsaka ekipa mora ob prijavi za tekmovalje položiti kavejco din 5000 za vsako tekmovalje, v primeru, da se ekipa v določenem času ne javi na igrišču, se ji odvzame določen del kavejce, iz katere se krijejo stroški organizacije, obenem pa izgubi srečanje brez borbe. V primeru, da se izostanek trikrat ponovi, je ekipa izključena iz tekmovalja. Vsa moštva morajo nastopati v enotnih dresih in prinesiti na tekmovalje svojo žogo.

Naj omenimo, da imamo vtis, da se je pričela ZŠOTK odgovorneje lotevati svojih nalog, čeprav ne moremo mimo dejstva, da sta njeno delo v veliki meri otežkočali tudi neresnost in neodgovornost športnih aktivov po fakultetah.

S. R.

PREPOVEDANA PISMA

Dragi oče Satir!

Jebenti boga krucifiks nahamol marjat... oprost, moja dobra volja je prekipela do viška in moram jo na nek način izraziti. Vem, da je preklinjanje ne-spodobno, zlasti še, če ga omenjam na takem mestu, a naj ti povem, da sem skozi okno neke podeželske šole pred dnevi slišal prav te besede in da so nato otroci križem kračem leteli domov in jih navdušeno ponavljali. Nato se je za njimi priklatil pijani tovariš vzgojitelj, me označil za bedasto kravo in jo mahnil proti gostilni. Utegnil sem še videti, kako je neki Janezek neko Micko za kite vlekel v grmovje in kako se ni čisto nič upirala in kako sta oba žarečih obrazov čez določen čas spet prilezla na cesto in šla naprej, noge pa so se jima omotično zapletale. S tem hočem reči, da sem bil ves omotičen tudi jaz in sem po kratkem razmišljanju ugotovil, kako je postala šolska vzgoja blazno funkcionalna in bi prosvetnim delavcem resnično morali povišati osebne prejemke, kajti imajo vso pravico, da se borijo zanje. Vsakomur po njegovem delu.

V tem veličastnem razpoloženju sem nekega dne srečal moža, ki mi je pri največji treznosti pripovedoval pretresljivo zgodbo o nekem standardu. Ker te bo gotovo zanimala, ti jo bom ponovil. Bila je neka dežela, v njej so živeli ljudje in imeli so svojega boga, ki se je imenoval standard. Zgodovinarji še niso natanko raziskali, zakaj se je ta standard nekega dne uprl malikovanju in pobegnil v tujino. Njegovi najzvestejši oboževalci so vandrati za njim in ga iskali in so ga, lahko rečem, tudi našli. Vrnili so se v opel rekordih z mehкими polciindri in znancom ter prijateljem so prinesli kraljevska darila. Obenem so se milostno podelali na svoje poreklo in povedali, da vsak pes gre k tisti mizi, s katere mečejo večje kosti. Tako je začel narod romati. Doma so ostali samo tisti, ki jim

ni bilo treba romati. Ti so bili zelo za-grizeni domoljubi. In ki zaradi tega niso dobili dovoljenja, da bi romali. Druga zanimiva okoliščina v zgodovini tega naroda je bila ta: kdorkoli je prišel v tujino, so mu tam ponujali odlične čevlje znamke »Borovo« in odlično govedino z oznako »Zajamčena kvaliteta — uvoz iz Jugoslavije«. Tako se je narod tudi navadil, da je hodil v tujino kupovat izdelke domače proizvodnje. Doma namreč ni bilo mogoče dobiti ničesar, vse je šlo čez mejo. To, kar je ostalo, je bilo prvorazredno po ceni in tretjerazredno po kvaliteti. In vidiš, mož, ki mi je pripovedoval to zgodbo, je skušal najti rešitev tega groznega problema, ki je tlačil njegov narod. Bil je silno bled in razburjen od strašnega razmišljanja. Pred nekaj trenutki sem izvedel, da so ga v zadnjem hipu prepeljali v norišnico. Hotel se je obesiti na kandelaber v Titovi ulici.

Tako vidiš, sem zdajle ves žalosten, ampak, prekleto, ne bom se še jaz ukvarjal s tem vprašanjem, to bi me prehitro stalo življenje. Sicer vem, da mi bodo lepega dne dali možnost, da napravim samomor, a želim si bolj častno smrt, kot pa da bi me ugonobilo vprašanje standarda. To ti še moram povedati, da sem evidentiran za kandidata v republiško organizacijsko politični zbor. Zdajle bodo volitve in brez dvoma bodo vsi glasovali zame. Če ti bom prenehal pisati, potem veš, da sem izvoljen. Kot politik si ne bom smel mazati rok s tem, da bi pisal, pomislil, tebi. Pisal bom tehtne razprave v tri velike teoretične liste: Teorijo in prakso, Zapiske in Zasnove. Zasnove sicer še niso revija, vendar to kanijo kmalu postati. Takrat bom sicer nujno moral spremeniti stil pisanja, a verjemi, da bom tudi kot socialistični teoretik ogromno prispeval k poti v socializem. (Kajti ni važno, kaj in kako pišeš, važno je, kdo ti podarja peresa.) Volilne pozdrave ti pošilja tvoj evidentirani sin

Satir

PREDVOLILNA AKTIVNOST

— Predlagam Janeza — zaradi njegove delavnosti (in zato, ker mi bo po volitvah plačal golaž.)

Zgodba, o psu ki sem mu stopil na rep

Imeli smo nekoč doma velikega, lepega psa. Bil je samozadovoljen pes, nikoli se ni razburjal. Vse njegovo delo je bilo v tem, da je ležal na tleh in molel vse štiri od sebe. Od njega ni bilo glasu, še cviliti ni znal. Mirno je ležal za svojo skledo in užival življenje.

Sam ne vem, kako se je potem vse tako hitro zgodilo. Nekega dne sem mu stopil na rep, kajti naše stanovanje je zelo majhno, in — pes je zacvilil! To je bila za nas vse senzacija. Do sedaj spokojni in mirni pes je začel cviliti. Doma je nastalo strašno razburjenje. Kaj mu je? Toda sam se zaradi tega nisem preveč razburjal. Enkrat ni nobenkrat, sem si mislil.

Toda stvar se je začela ponavljati. Ze naslednji dan je spet zacvilil, to pot močnejše kot prvič. Nekdo mu je stopil na rep. In nato se je nadaljevalo. Cviljenje od jutra do večera. Teden, dva, mesec, dva. Tedaj sem sprevidel, da bo treba začeti z zdravljenjem.

Prvo, kar sem storil, da bi ga odvadil cviljenja, je bilo, da sem mu izboljšal hrano. Dobil je dvakrat več mesa. Res je začel nekoliko manj cviliti, toda če bi še nadaljeval s to vrsto zdravljenja, bi kmalu obubožal. Začel sem z drugo terapijo. Sedel sem na stol, poleg mene je na tleh sedel pes, jaz pa sem mu bral iz knjige pravljice. Same lepe, presunljive pravljice. Sedel je mirno na tleh, toda v očeh sem mu bral porog. Takoj ko sem končal, je začel spet cviliti, toda s tonom, kot da se krohoče. Tedaj sem se razjezil, vzela palico in ga pretepel do krvi. Res je potem ves ponižen ležal na tleh in si obližoval rane, toda cvilil je še vedno.

Končno me je razsvetlila odrešilna ideja. Vzel sem kos vrvi in mu, oprostite, zavezal gobec. Zdaj bo pa mir, sem si mislil. Toda kdo bi si mislil! Psi cvilijo tudi z zaprtim gobcem.

Nimam več idej, kako bi ga ozdravil. Mislite, da bi kaj pomagalo, če mu ne bi več stopali na rep?!

—Pepi

PRVIČ NA VOLITVAH

— V katero luknjo pa je treba vtakniti?

Indijanci, gusarji in volivci

Naši starši — udarniki, so kopali nov vodovod, otroci pa smo se igrali Indijance, gusarje in v duhu časa volivce, članice AFZ in člane OF. Ko smo se naveličali prepevati »mi gradimo ceste, pruge...«, se je travnik ob železnici spremenil v volišče.

Glavno besedo je imel nekdanji indijanski poglavar in nekdanji gusarski kapitan, ki je bil star dvanajst let. Ostali smo bili jugoslovanski državljani, stari pet, šest ali največ sedem let. Ivan je moral od doma prinesiti hranilnik. To je bila volilna skrinjica. Jože, naš poglavar, nam je razložil, kaj so volitve. Anica, njegova tajnica (kadar sta šla po ulici, so mulci kričali, da sta ljubček in ljubica) je iz računsko zvezka iztrgala nekaj listov in jih razrezala. Nato nas je Jože poklical k sebi in dejal, da bomo izvolili kandidate. »To bomo jaz, Anica in Peter,« je rekel. Peter je bil njegov brat. Jože je nadaljeval: »Ko bom rekel: »Tovariši, katere kandidate predlagate?«, boste morali vi imenovati nas tri«. Nato smo sedli v polkrog in Jože nas je vprašal, koga predlagamo. Vsi smo imenovali prav kandidate, le Božo je še predlagal Marjetko. Jože je rekel, da Božo ne ve, kaj so volitve. Zato ga je udaril in izjavil, da

ne bo več indijanski bojevnik. Božo je v joku zatrjeval, da bo njegov oče premlatil Jožeta in Jožetovega očeta, nato pa je tekel domov, da bi povedal mami, kako ravna z njim. Jože je nadaljeval: »Vsi trije kandidati ne moremo biti izvoljeni, izvoliti morate samo mene.« Anica nam je razdelila volilne listke, Jože pa je dejal, da moramo podčrtati njegovo ime, nato pa listke zložiti in jih vreči v hranilnik, da kdo ne bi videl, koga smo volili.

Po končanih volitvah sta Jože in Anica odprla hranilnik in ugotovila da je Jožetovo ime podčrtano samo na štirih listkih. Samo štirje smo namreč hodili v šolo; ostali niso znali brati. Jože je izjavil, da so volitve neveljavne in da bomo zato še enkrat volili. Tokrat bo samo on, kandidiral. Anica je napisala nove listke. Jože je rekel, da bo vsem, ki še ne hodijo v šolo, pomagal vleči črto pod svojim imenom. Listke pa so morali tudi predšolski otroci sami zložiti in jih vreči v hranilnik.

Potem sta Jože in Anica preštela listke in ugotovila, da je bil Jože soglasno izvoljen.

Kasneje sem se pri psihologiji učil, da je otroška igra odsev sveta odraslih.

Peter Ba

VOLILNE PAROLE

Vsi na volitve. Imate pravico do dolžnosti priti na volitve.

Občani. Pridite na volitve. PO VOLITVAH ZABAVA S PLESOM.

Mamka, če ne pridete volit, vam bodo davke zvišali, hišo podržavili in za mačke boste morali plačevati takso. Zato storite svojo dolžnost.

Ježesna, tistega Hrbeničnika so izvolili, kdo bi si mislil, da ima takšne prijatelje na občini!

Pardon. Ali ste evidentirani za kandidata? A niste? A, v komisiji imate soseda, ki ste mu zaprli pot čez svojo njivo? ... H-

Neprižadeto izmislil: dr. Božidar Krucifiks, kandidat za kandidira

Poučne zgodbe iz živalskega in rastlinskega sveta

V zadružnem sadovnjaku so se neke zime spomnili, da bi bilo dobro, če bi evidentirali kandidate za različne sorte sadja. Pri tem pa so našli težave. Nihče se ni namreč potegoval, da bi rodil težke hruške, vsi so želeli, da bi njihove veje nosile češnje. Volilno vzdušje je bilo vedno bolj napeto in vse je že kazalo, da bo izbruhnila revolucija. Končno so našli rešitev, sklenili so, da bodo češnje prisodili tistemu, ki ima večjo družbeno politično vlogo. Tako poznamo danes kot češnje lista drevesa, ki so zelo napredna (saj izcvetijo prva) in ki imajo veliko odgovornost (po njihovem cvetenju namreč ugotavljajo, če se je odjuga začela hitro ali pozno).

V zboru zračnih živali so morali izbrati svoje zastopnike za tekmovanje v estetski lepoti. Dolgo časa so tuhtali, koga bi kazalo izbrati, ko se je oglasil vrabec, ki je slišal že mnogo človeških modrosti: »Mislim, da je najbolje, če storimo, kot je v navadi pri ljudeh. Tam v veliki meri odločajo zasluge staršev.« Ko so slišali ta modri svet, odločitev ni bila težka. Izbrali so gosenco. Znano je namreč, da so njihovi očetje metulji zelo lepi.

Neka čebela, ki je vedno nabirala strd v zadržanih sadovnjakih, se je odločila, da bo v svoj čebeljak uvedla samoupravljanje čebel. Drugih čebel ni bilo težko navdušiti, toliko težje je bilo s troti in matico, ki se ni nikakor niso hoteli ogreti za novo misel. Na koncu pa so napravili kompromis: matico so izvolili za generalnega direktorja čebeljaka, trote pa za direktorje posameznih panjev.

ZAPOZNELO O ŽENSKAH

Zenske so kot pelin, ki je včasih tudi sladek, največkrat pa ima svoj oštr okus.

Zenske so kot termoforji, grejejo tako dolgo, dokler jih polniš s toplo vodo.

Klanfa

KULTURA

Dramo restavrirajo zato, da bodo naredili restavrarcijo.

Klanfa

Vesetje do kulture je kot prtiček, ki ga natakemo pri jedi, da ohranimo čisto srajco.

Valdek

PLENUM UNIVERZITETNEGA ODBORA

Univerzitetni odbor po svoji funkciji združuje vsa sredstva, ki so namenjena delu univerzitetnega odbora samega, njegovih komisij in specializiranih organizacij. Sredstva, ki so namenjena za delo študentske organizacije v letošnjem letu, so za 18 odstotkov višja od lanskih, vendar odstotek povečanja proračuna ne gre preko obsega lanskega letnega proračuna. Sredstva, s katerimi bo letos razpolagal univerzitetni odbor, se bodo formirala iz dveh virov: iz republiškega proračuna v višini 15.100.000 din in iz rektorata univerze 15.000.000 din. Univerza bo preko univerzitetnega odbora dotirala izključno specializirane organizacije, ki jih združuje Zveza študentov, iz republiškega proračuna pa se bodo financirali stroški univerzitetnega odbora, njegovih komisij in dotacije posameznim visokošolskim zavodom.

Za tako delitev sredstev se je plenum odločil zato, da bi sredstva, ki pridejo iz republiškega proračuna, bila namenjena organizaciji Zveze študentov v ožjem smislu, ker je ZS organizacija republiškega pomena.

Torišče dela poameznih specializiranih organizacij pa je skoraj izključno univerza. Zato je najbolj smotno, da jih univerza tudi financira, za posamezne večje akcije naj se pogodbeno vežejo na visokošolske zavode, za akcije večjega pomena pa na matične organizacije.

Da bi se sredstva čim bolj razdelila po delu, je univerzitetni odbor zahteval od posameznih fakultet, kakor tudi specializiranih organizacij programe dela. Zal so bili proračuni, ki so jih poslale posamezne fakultete, premalo obrazloženi, poleg tega pa so jih poslali še prepozno.

Način delitve sredstev med univerzitetnim odborom je povsem nov, je pa pogojen s karakterjem dela ter ga je plenum pozdravil kot pomembno novost. Druga novost, ki jo letos na ljubljanski univerzi prvič uvajamo, je pogodbeno financiranje specializiranih organizacij. Tako se bo dalo primerno stimulirati tiste specializirane organizacije, ki so bolj delavne. V bodoče se bo s pogodbo natančno določilo, katere akcije se bodo dotirale. To pa po drugi strani zahteva od specializiranih organizacij, da si že vnaprej določijo program dela in bo na ta način gotovo manj programskih improvizacij.

Z namenom, da bi se tak način financiranja dejansko lahko uresničil, se bo pri univerzitetnem odboru formirala posebna komisija, ki bo spremljala potek akcij in bo potem predsedstvo odločalo o financiranju.

Tudi letos bodo prevažna sredstva, ki jih bo univerzitetni odbor lahko dal na razpolago fakultetnim odborom, čeprav bodo z ozirom na lansko leto znatno višja in bodo znašala 2,5 milijona din. Napačno je namreč mišljenje, da mora UO iz svojih sredstev zagotoviti možnost poslovanja fakultetnih odborov. Ti se bodo počasi morali vedno bolj naslanjati na fakultete same, ki so dolžne, da poleg tega, ko vzgajajo strokovnjake, morajo vzgajati tudi široko razgledane družbene delavce. Pri teh prizadevanjih, da bi se sredstva dobila direktno iz proračunov fakultet, je obljubila široko pomoč tudi univerza.

I. Marenk

KULTURNI TEDEN

Kulturna komisija pri UO ZSJ si je za praznovanje dvajsetletnice osvoboditve pripravila obsežen delovni program različnih kulturnih prireditev, ki jih je združila pod skupnim naslovom »Kulturni teden«, ki bo od 4. do 8. maja.

Da bi pri sestavi in izvedbi programa sodelovalo čimvečje število študentov, je kulturna komisija sklicala v ta namen sestanek vseh kulturnih referentov na visokošolskih zavodih in se z njimi pogovorila o konkretnih pripravah.

Okvirni program, ki ga je že prej sestavila sama komisija (skupaj s predstavniški Akademika), obsega naslednje prireditve:

27. aprila bo slavnostni plenum UO ZSJ.

Od 4. do 8. maja bodo slušatelji ALU priredili v avliah SN in FF dve razstavi. V SN bodo razstavljeni olja, tempera in skulpture, na FF pa grafika in karikatura. Ob otvoritvah obeh razstav bodo slušatelji ALU pripravili kar med razstavljenimi deli improvizirane razgovore o moderni umetnosti, njenem razvoju in perspektivah, s posebnim poudarkom na razstavljenih delih, ki bodo v marsikaterem pogledu služila za primerjavo.

5. maja bo literarna sekcija kluba 63 pripravila za »Kulturno tribuno« predavanje o nastanku in razvoju medvojnega književnosti v Sloveniji. V ta namen se bodo povezali s predstavniški DSK.

6. maja bo v Križankah večer najmlajših slovenskih literarnih ustvarjalcev, združen s sodelovanjem predstavnikov Glasbene mladine Slovenije, srednje baletne šole in Mladih potov. Celoten večer (tesklotna predloga, scena, režija) bodo pripravili slušatelji AGRTF.

7. maja popoldan bo na dvorišču Univerze ali (v primeru slabega vremena) v zbornični dvorani komemorativna svečanost, na kateri bodo sodelovali znani družbeno – politični delavci in kulturne skupine SKUD Akademik. Isti dan zvečer pa bo v SN prosta zabava s kulturnim programom (sodelujeta zabavni orkester in plesna skupina Akademika) za študente. Poseben kulturni večer (tudi vključen v kulturni teden) bodo pripravili še študentje iz tujih držav (člani mednarodnega študentskega kluba v Ljubljani), ki bodo v programu prikazali zanimivosti in posebnosti kulture v svojih deželah.

Ta program je reprezentativni prispevek kulturne komisije pri UO ZSJ k ostalim proslavam v počastitev dvajsetletnice osvoboditve. Vsi visokošolski zavodi pa naj pripravijo še svoje interene proslave, kjer naj bi kot izvajalci sodelovali (seveda le na tistih šolah, kjer nimajo svojih izvajalcev) slušatelji AG, AGRTF in skupine Akademika.

Kulturna komisija bo 30. t. m. sklicala prvič širši kolegij (najširši forum kulturne komisije), kjer naj bi se razpravljalo o specifičnih smereh delovanja kulturne komisije.

Novost, katero bodo začeli kmalu izvajati pod okriljem Akademika, je Akademikov prireditveni biro, katerega naloga bo, da bo organiziral vse kulturne

prireditve za študente, ter bo pri svojem delu v stalnem stiku z vsemi kulturnimi institucijami v Ljubljani in drugod. S tem hočemo, da bi se končno rešili konfuznega dela, ki je do sedaj bilo pri organizaciji takih in podobnih prireditev.

Kolegij pa bo oddelal še naslednje točke dnevnega reda: klubi, študentski kulturni forum, družabne prireditve in materialna sredstva. (Proračun kulturne komisije za letošnje leto predvideva, da bo za njeno delo – seveda v ozkih okvirih – potrebnih 4.590.000 din. V ta znesek pa niso vračunana sredstva za opremo klubskih prostorov, kar pa zneso nadaljnjih 4.069.000 din!)

Z Akademikovimi kulturnimi skupinami pa bo UO ZSJ sodeloval na 19. Majskem festivalu, ki bo od 5. do 11. maja v Zagrebu, in kateremu so letos posvetili mnogo pozornosti. Kriterij za sodelovanje so uspešni rezultati dela vsakega študentskega ansambla. Sam festival pa bo vodskočna deska za sodelovanje na 5. internacionalnem festivalu študentskih gledališč in za sodelovanje kulturno – umetniških ansamblov, ki nas bodo predstavljali v tujini.

Tone Vrabl

ŠOLT IMA ŠE ENO DELAVNICO

V petek, 5. marca, je rektor Univerze prof. ing. Albert Struna svečano otvoril finomehانيčno delavnico, ki so jo izdelali člani Zveze ŠOLT. Pred dvema letoma je na isti način izdelan in opremljen foto laboratorij, ki je bistveno prispeval h kvalitetnemu dvigu in vzgoji študentov, ki se ukvarjajo z umetniško fotografijo.

Pričakujemo, da bo ta delavnica prav tako veliko prispevala h kvaliteti in možnosti tehnične vzgoje študentov naše univerze. Največ so jo pogrešali člani raketnega kluba, ki so prispevali največ pro-

PRED- IN POKONGRESNA AKTIVNOST

stovoljnih ur pri gradnji delavnice. Delavnica bo na razpolago tudi avto moto društvu, ki bo kmalu imelo garažo s servisno delavnico. Na ta način bodo študentje sami delali vsa popravila na avtomobilih, katerim je trenutno namenjen veliki del sredstev avto moto društva za izvrševanje drobnih in večjih popravil na avtomobilih. Končno je delavnica namenjena še drugim študentom, ki se zanimajo za vzgojo te vrste. Na podlagi interesa pa bomo izdelali najbolj primeren postopek vzgoje v finomehانيčni delavnici.

Se nekaj besed o opremljenosti delavnice; v njej se nahajata dve stružnici, od katerih so eno izdelali študentje, drugo pa so nabavili pri Metalki. To je stružnica »Maksimata«, na kateri se lahko izvede več operacijskih postopkov. Poleg teh sta v delavnici še vrtilni in brusilni stroj. Razpored orodja in strojev odgovarja funkcionalnemu namenu. Zaradi pomanjkanja finančnih sredstev, delavnica še ni dokončno opremljena z vsem potrebnim orodjem. Sredstva za to so predvidena v letošnjem proračunu ŠOLT. V delavnici so predvideni tudi varnostni ukrepi, še vedno pa bi lahko dali pripombo za nezadostno zaščitenost električnih napeljav in uporabljanja brusilnega stroja brez zaščitnih elementov. Pred začetkom splošne uporabe je potrebno izdelati pravilnik, ki bi zajel tudi vse predpise o higiensko-tehnični zaščiti.

Delavnica je v VII. bloku, vodja vseh del pri izdelavi načrtov in gradnje delavnice je bil Stanko Botica, študent elektrotehnike.

Na koncu naj omenim še besede, ki nam jih je dejal rektor prof. ing. Albert Struna:

»Čeprav po velikosti skromna, ima delavnica velik pomen pri vzgoji študentov kot važno dopolnilo programa, ki ga v šolskem programu ni mogoče zajeti. Še vnaprej naj bi vztrajali pri gradnji takih delavnic, vse sprejete sklepe pa dosledno izvajali v prid čim bolj uspešne vzgoje študentov.«

Milan Mladjenović

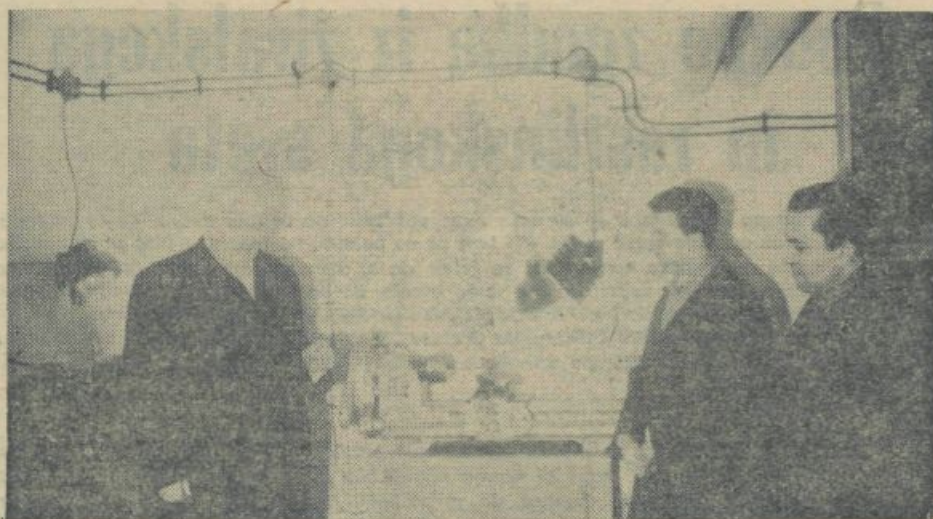
ZA VEČJO DRUŽBENO DEJAVNOST TUJIH ŠTUDENTOV

Predsedstvo univerzitetnega odbora je pretekli teden razpravljalo o problematiki družbenega dela s študenti tujega državljanstva. Precej obširna razprava se je odvijala predvsem na podlagi sklepov seje Zveznega izvršnega sveta, ki je med drugim priporočil, da CK ZMJ prouči vprašanje vključevanja tujih študentov v ZSJ in druge družbeno-politične organizacije, da mora biti družbena angažiranost teh študentov skrb naših družbenih organizacij, da imajo v osnovi tudi ti študenti enake študijske obveznosti in naj zato študirajo tudi družbene vede, da naj njihovo aktivnost financirajo predvsem štipenditorji. Da bi bilo počutje tujih študentov pri nas čim boljše, je ZIS priporočil predavanja in razgovore o našem sistemu, politiki in na splošno o naši deželi, da se jim pomaga pri organizaciji nacionalnih večerov in da se njihova dejavnost publicira s pomočjo naših komunikacijskih sredstev.

Predsedstvo je menilo, da se mora predvsem pozitiviti delo mednarodnega kluba, ki je že dalj časa v veliki krizi, prav tako pa bo treba za njegovo nemoteno delo najti ustreznejše prostore, kakor je tretji ženski blok v Študentskem naselju. V osnovi pa naj bi tuji študenti v svojih aktivnostih več sodelovali v akcijah, ki so namenjene vsem študentom in bi v bodoče mednarodni klub prirejal le akcije, ki so specifične značaja za tuje študente. Tako bi odpadlo trošenje že tako minimalnih sredstev za tovrstno dejavnost: za izlete in smučarske tečaje, saj je jasno da so izleti oziroma druge dejavnosti, ki jih prireajo naše specializirane organizacije, namenjene vsem študentom. Ne moremo pa preko dejstva, da je bila družbena aktivnost tujih študentov premalo propagirana, zato naj bi se ji v bodoče posvetilo več pozornosti v našem študentovskem listu, prav tako pa bo mednarodni klub prirejal vsak teden konferenčne razprave, ki bodo dostopne vsakemu študentu. V okviru sodelovanja odbora ZS v SN in MK bi prirejali občasna predavanja iz področja naše družbene ureditve, spoznavanja naše domovine in pouka našega jezika. Da pa bi bilo to delo in sodelovanje čim uspešnejše, bodo v kratkem organizirali seminar za vse aktiviste ZSJ, ki se ukvarjajo s problematiko tujih študentov.

Ob zaključku je predsedstvo menilo, da bo to sodelovanje v prihodnje boljše in uspešnejše potekalo le v primeru, če bo pripravljenost za sodelovanje tudi s strani tujih študentov večja, saj je bilo opaziti, da se tuji študenti vse prardi zapirajo v svoje kroge in ne kažejo kakšne večje pripravljenosti za sodelovanje.

S. Rutar

Rektor otvarja novo delavnico (Foto Šolt)